

Aleg. 6.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności tyczących się krajowej średniej
szkoły gospodarstwa lasowego.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 22. Stycznia r. b. uchwalił Wysoki Sejm w załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności tyczących się krajowej średniej szkoły gospodarstwa lasowego, co następuje:

„Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności tyczących się krajowej średniej szkoły gospodarstwa lasowego z dnia 10. Stycznia 1887. L. 66.786/86,

Nadto polecił Wysoki Sejm uchwałą z dnia 21. Stycznia r. b.

„przeprowadzenie konwersyi 5% pożyczki hipotecznej, zaciągniętej w gal. Kasie oszczędności, a ciężącej na realności zajętej przez krajową szkołę gospodarstwa lasowego l. 316, 319, 320, 321. i 336. ($\frac{1}{4}$) w sumie 9000 złr. w. a. przez zaciągnięcie $4\frac{1}{2}$ % pożyczki na hipotekę „odnośnej majątności.“

W celu wykonania uchwały powyższej zawiązał Wydział krajowy pismem z dnia 8. Kwietnia r. b. L. 17.037 rokowania z Bankiem krajowym, które doprowadzą niebawem do pożądanego rezultatu. Rezultat ten uwidocznił już Wydział krajowy w przedłożonym Wys. Sejmowi preliminarzu kraj. śred. szkoły gosp. lasowego na rok 1888., wstawiając do rzeczzonego preliminarza wydatek na spłatę pożyczki na podstawie promesy otrzymanej od Banku krajowego.

W Kuratorji kraj. szkoły gospodarstwa lasowego opróżniło się było już w roku poprzednim miejsce delegata c. k. Rządu wskutek ustąpienia c. k. Rady dworu p. Kajetana Orleckiego. Następcą p. Dra. Orleckiego mianowany został według odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 20. Czerwca r. b. L. 5855/pr. c. k. radca Namiestnictwa p. Antoni Andahazy. W roku bieżącym zaś zrezygnował z godności członka Kuratorji dla słabości zdrowia najgorliwszy opiekun szkoły leśnej J. E. Włodzimierz hr. Dzieduszycki, który zasiadał w Kuratorji od czasu jej utworzenia jako delegat Wydziału krajowego i któremu szkoła w znacznej części zawdzięcza swe uposażenie w środki naukowe, a na miejsce J. E. hr. Dzieduszyckiego Wydział krajowy zamianował dekretem z dnia 8. Listopada r. b. L. 54.521 delegatem swym p. Stanisława hr. Stadnickiego.

Posada trzeciego stałego profesora fachowego przy kraj. szkole gosp. lasowego, którą to posadę Wysoki Sejm utworzył był uchwałą z dnia 17. Grudnia 1885., dotąd nie została obsadzona, z powodu, że Kuratorja szkoły nie przedstawiła jeszcze kandydata na tę posadę. W spra-

wie powyższej wystosował zresztą Wydział krajowy ponowne wezwanie do Kuratorji rozporządzeniem z dnia 9. Sierpnia r. b. L. 40.291.

Nakoniec nadmienić jeszcze wypada, że dyrekcyja, przedkładając projekt preliminarza szkoły na rok 1888., ponowiła dawniejsze wnioski swe o wybudowanie pomieszkania dla dyrektora w pobliżu zakładu, postawienie szopy na grubsze okazy i postawienie małej cieplarni, których to wniosków jednak Wydział krajowy i tym razem nie uwzględnił, aby uniknąć zbytniego obciążenia funduszu krajowego.

Dyrekcyja kraj. szkoły gosp. lasowego nadesłała Wydziałowi krajowemu sprawozdanie szkolne z r. szkolnego 1886/7, które Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć w załączeniu w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 11. Stycznia 1886. Natomiast nie otrzymał Wydział krajowy dotąd od Dyrekcyi zapowiedzianego pamiętnika szkoły, który ma dać pogląd na całe dotychczasowe działanie i rozwój szkoły. Pamiętnik ten przeto będzie Wysokiemu Sejmowi przedłożony dodatkowo, skoro Dyrekcyja takowy wypracuje.

Na podstawie wywodu powyższego Wydział krajowy wnosi:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 8. Listopada 1887. L. 54.630 z czynności tyczących się krajowej średniej szkoły gospodarstwa lasowego.“

Lwów, dnia 8. Listopada 1887.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy
Tarnowski w. r.

Sprawozdawca
Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Sprawozdanie

Dyrekcji krajowej średniej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie
z roku szkol. 1886|7.

1. Kronika krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie zbogaconą została w roku ubiegłym faktem doniosłym; oto Jego c. k. Wysokość najdostojniejszy arcyksiążę Następca tronu raczył zwiedzić ten zakład podczas swojej bytności we Lwowie.

Także zaszczyconą została szkoła odwiedzinami J. E. p. Marszałka krajowego po objęciu rządów, który to zaszczyt spotkał ją pierwszy raz po jej przeniesieniu do obecnego zabudowania.

2. W programie naukowym szkoły nie zaszła żadna zmiana; — nadmieniamy tylko, że profesor wszechnicy p. Dr. Teofil Ciesielski pozwolił uczęszczać uczniom naszym na wykłady pszczelnictwa.

3. W gronie sił naukowych nie ma także zmiany, uchwalona jednak przez Wys. Sejm trzecia profesura nie jest dotąd obsadzona.

4. Środki naukowe oprócz okazów pomniejszych nadsyłanych nam z kraju a szczególnie przez byłych uczniów naszych, wzbogaciły się siedmioma bardzo udalymi modelami do inżynierii leśnej sporządzonymi przez inżyniera p. Holzmüllera, a przedstawiającymi wiązania dachów, mosty i szluzę. Na to przeznaczył Wys. Wydział kraj. 200 zł., jak to wspomnieliśmy w sprawozdaniu naszym z r. 1885/6. Większych okazów ofiarowanych nam z różnych stron nie przyjmujemy ze szkoda dla nauki, z przyczyny braku pomieszczenia. Upraszana już tylekrotnie szopa na okazy większe, byłaby bardzo pożądana. Także sprowadziliśmy z Marburga aparat Noll'ego do uzmysłowienia przyrostu drzewa w grubość.

Do biblioteki zakupiliśmy nowych 68 dzieł, tak że obecny stan biblioteki wynosi 1382 dzieł.

Do arboretum sprowadziliśmy z Hamburga 32 sztuk rzadkich drzew i krzewów.

5. Frekwencja szkoły była następująca:

Na początku roku naukowego 1886/7 znajdowało się w szkole wszystkich uczniów zwyczajnych 27 — z tych przeszło z końcem roku naukowego na kurs II. 13, naukę ukończyło 10, opadło 4, dla braku postępu.

Oprócz 4, którzy byli starsi, sięgał wiek reszty uczniów 17 do 19 lat. — Polaków było 23, Rusinów 4, gimnazjalistów 23, realistów 4, z wyjątkiem 2 maturzystów, (jednego gimnazysty a jednego realisty) ukończyła reszta uczniów tylko niższe gimnazjum i niższą szkołę realną.

Zwrócić musimy tu uwagę: że z przyczyny zamkniętego uczniom naszym maturzystom przystępu do służby administracyjnej państwowej, uczęszcza do szkoły naszej coraz mniej maturzystów, każdy woli, jeżeli ma fundusze, iść wprost do Wiednia, albo nie mając funduszy, zwrócić się do innego zawodu.

Tak na kursie I. nie było w roku ubiegłym ani jednego maturzysty. Gdy się także w Wiedniu na wydział leśniczy zgłasza bardzo mała liczba Polaków, przyjść może wkrótce do tego, że do służby państwowej zabraknie tutejszo-krajowców.

Dyrekcya pozwala sobie przy tej sposobności zwrócić na tę okoliczność uwagę władz zwierzchnich.

Z uczniów, którzy w roku ubiegłym ukończyli naukę, odbywa 3 służbę wojskową jedno-roczną, 1 poszedł na praktykę do dóbr J. E. hr. Alfreda Potockiego, 1 na praktykę do hr. Artura Potockiego, 1 do p. Alfreda Cieleckiego, 1 ma nadzieję pójść na praktykę do Skolego, a 3 jest jeszcze bez miejsca.

Z byłych uczniów szkoły tutejszej zdało w r. 1886. 3 egzamin państwowy na samoistnych gospodarzy przed komisją ministeryalną w c. k. Namiestnictwie.

Dwóch byłych uczniów uzupełniało w r. 1886/7 naukę w c. k. szkole głównej dla kultury ziemiańskiej w Wiedniu, a 1 z nich zdał pierwszą część egzaminu dyplomowego, który to egzamin uzupełni w r. 1887/8.

6. Z funduszu krajowego pobierało w roku ubiegłym stypendya piętnastu uczniów, a mianowicie: 150 złr. jeden uczeń, po złr. 100 czterech, po złr. 80 trzech, po złr. 60 siedm uczniów.

Zapomogi otrzymało sześciu uczniów, a to: po złr. 60 trzech, po złr. 50 jeden, po złr. 40 dwóch uczniów.

Zniżenie kwoty stypendyjnej z złr. 2.400 na złr. 1.800 a na r. 1887/8 nawet na złr. 1.500 oddziało bardzo dotkliwie na naszych uczniów. Jestto bowiem młodzież najuboższa ze wszystkiej uczęszczającej do szkół, która z domu ma bardzo mało, a często nawet wcale nie ma; i nam tylko wiadomo, z jakim uczniowie nasi walczą niedostatkiem. Są tacy i tych jest co roku liczba pewna, którzy w zimie po całych dniach bez strawy ciepłej siedzą w wykładowych salach, bo tam jest im przynajmniej ciepło, czego nie mają w mieszkaniach własnych. Trzeba więc rozdawać stypendya i zapomogi zawsze prawie pomiędzy wszystkich uczniów. Tak w roku ubiegłym, na 23 uczniów, którzy pozostali w szkole do końca roku, otrzymało stypendya i zapomogi 21. Aby ta pomoc była rzeczywiście skuteczną, potrzeba znaczniejszej kwoty.

7. Jednym z najdzielniejszych środków naukowych są wycieczki, które odbywają uczniowie nasi pod kierunkiem profesorów; — a doroczna wycieczka wakacyjna jest nader korzystną i dla tych ostatnich, pozwalając im obeznania się coraz więcej z przyrodą różnych okolic kraju. Szkoda tylko, że z przyczyny prawie powszechnego ubóstwa uczniów naszych muszą być koszta wszystkich wycieczek pokryte z funduszu krajowego, na co przeznaczają Wysoki Sejm co roku 600 zł.

Szczęściem zaś jest z drugiej strony, że w którąkolwiek szkoła w wycieczkach większych obróciła się stronę, znachodziła wszędzie gościnność i uprzejme przyjęcie, co dozwalało z kwoty przeznaczonej rocznie na wycieczki, jak największe wyzyskać korzyści, zwłaszcza gdy Dyrekcye wszystkich naszych kolei nie odmawiają opustów w cenie jazdy.

W roku ubiegłym oprócz wycieczek pomniejszych wszystkich uczniów w najbliższe okolice Lwowa, odbyli uczniowie kursu II. z dyrektorem i adjunktem p. Demianowskim wycieczkę większą do lasów państwowych w Bolechowie i Polanicy, gdzie byli obecni wiosennemu spławowi luźnemu drewna opałowego na rzece Sukieli, oglądali wszelkie służące ku temu budowle i urządzenia, drogi leśne, ścieżki, mosty i kładki, co wszystko jest urządzone nie tylko bardzo trafnie i odpowiednio, ale także prosto i tanio. Przytem zwiedzili umiejętnie założone szkółki leśne i wykonane z dobrym skutkiem plantacye świerka na zrębach bukowych. C. k. rządca leśni pp. Hetper i Suchewicz, byli w tej wycieczce bardzo chętnymi i pouczającymi przewodnikami, jako też gościnnymi gospodarzami. Niestety dla pospiechu do pociągu, nie mogli uczniowie zwiedzić w Bolechowie niższej szkoły leśnej. Wycieczkę wakacyjną odbyli uczniowie kursu II. z dyrektorem,

prof. p. Tynieckim i adjunktami pp. Demianiowskim i Błockim do lasów Sieniawskich własności ks. Władysława Czartoryskiego. Nie mówimy tu nic o przyjęciu szkoły, bo gościnna sława Sieniawy jest zanađto znana, aby jeszcze tego potrzebowała przyczynku; nadmieniamy tylko, że nie zbywało nam na niczem i nie chciano nas puścić dopokąd nie oglądniemy wszystkiego. A było tam co widzieć. Gospodarstwo w ogólności jest wzorowe, wszędzie przebija się ład i porządek. Jakkolwiek hołdują tu odnowieniu naturalnemu, to dla zatarcia śladów gospodarki dawniejszej, dla zalesienia odstąpionych na las znacznych obszarów z folwarków zniesionych, dla hodowli dębiny na wielką skałę i dla przerwania jednostajności lasów sosnowych, drzewami rzadszemi, a nawet zagranicznemi, pozakładano tu ogromne szkółki, przeważnie nawadniane sztucznie.

Ponieważ to są lasy poprzerynane bagnami a przynajmniej mokrzawidłami, urządzono dość gęstą sieć dróg na krąglakach; czemułatwiając przystęp do wszystkich obrębów, zwiększono zbyt płodów leśnych, wprowadzono trzebierze i czyszczenia, a zamykając drogi rogatkami, umożliwiono dokładniejszą ochronę leśną; samo zaś wykonanie dróg tych przyczyniło się do osuszenia lasów. Wszystko to cośmy wymienili, odbywa się kosztem bardzo umiarkowanym i nie obciąża mocno dochodu z lasu.

Z tego rysu pobieżnego łatwo osądzić, jak wielkie odnieśliśmy korzyści z tej wycieczki, a korzyść ta spotęguje się jeszcze, gdy dodamy, że zaczerpnęliśmy jeszcze tę naukę: jak nawet w niekorzystnych stosunkach fizyograficznych, bo w tych zostają lasy sieniawskie, dużo uczynić można dla lasu, jeżeli właściciel jest jego szczerym przyjacielem, dobierze sobie gospodarza, potrafi go jak i całą służbę leśną przywiązać do siebie i dać im tem bodźca najdzielniejszego do ścisłego spełnienia obowiązków. Gospodarza takiego znalazł książe w osobie p. Jana Ligmana, który też był i naszym niezrównanym i niezmordowanym przewodnikiem wycieczkowym.

8. Z doświadczeń naukowych, wykonanych przez nauczycieli, nie wiele wymienić możemy w tym roku. Doświadczenia dawniejsze wyszczególnione w sprawozdaniu z r. 1885/6, prowadzone być musiały dalej, a dla poczynienia nowych bardzo mało mieliśmy miejsca, tak, że poprzestać musieliśmy na założeniu i to szczupłych szkółek nowych i rozsadzaniu drzewek ze szkółek dawniejszych. I w tym roku mamy kilka grzęd łożiny dla rozdania sztubrów i robiliśmy w aparatach próby kiełkowania nadesłanych nam nasion. Także robiono w sprawionych dawniej skrzyniach szkółkowych udane doświadczenia z przykryciem nasion drzew iglastych ziemią wrzosową. Powtarzamy: że maleńka cieplarnia byłaby nam bardzo potrzebna do robienia doświadczeń z fizyologii roślin, pod okiem uczniów.

9. Z prac literackich wymieniamy wydaną książkę przez dyrektora: „O rozpoznaniu drewna drzew leśnych krajowych. We Lwowie 1887.“ adj. p. Błocki umieścił w czasopismach botanicznych kilka przyczynków do flory Galicyi, a prof. p. Tynieckiemu oddało Towarzystwo leśne galicyjskie redakcyę swego organu „Sylwan.“

Dyrektor szkoły i w roku ubiegłym był powołany do Wiednia przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, celem uczestniczenia w aukcie dla doświadczeń leśnych. Rezultatem tego jest: że i Galicya będzie miała własną komisycę krajową dla przedsiębrania doświadczeń leśnych (forstl. Landes Versuchsstelle.)

To jest krótkie sprawozdanie z działalności kraj. szkoły gospodarstwa lasowego w r. 1886/7, nie wielkie wprawdzie wykazać mogliśmy rezultaty, ale zapewnić możemy, że robiliśmy cośmy tylko mogli i że między nauczycielstwem jak i młodzieżą panował ten sam duch dobry, który wstąpił do szkoły w dniu założenia.

ROCZNIK

krajowej średniej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie,
za czas od 24. Października 1874 do 31. Lipca 1886 skreślony przez
Dyrekcję tejże szkoły.

I. Wiadomości odnoszące się do urządzenia i stanu, rozwoju i frekwencji szkoły.

a) Program naukowy.

1. Warunki przyjęcia uczniów.

§. 1. Uczniem zwyczajnym zostać może: kto posiada lat 17, odbył jednoroczną praktykę leśną i ukończył z dobrym postępem przynajmniej niższe gimnazjum lub niższą szkołę realną i w egzaminie wstępnym piśmiennym i ustnym wykaże rozwinięcie umysłowe zdolne do zrozumienia i spożytkowania nauk wykładowych w szkole.

2. Czas trwania nauki.

§. 2. Nauka w krajowej szkole gospodarstwa lasowego trwa dwa lata, a każdy kurs roczny dzieli się na dwa półroczia.

Rok naukowy rozpoczyna się w pierwszej połowie Października i kończy się ostatniego Lipca roku następnego; w czasie wakacyj odbywa się z uczniami ukończonymi większa wycieczka naukowa pod kierownictwem profesorów (§. 13).

3. Przegląd systematyczny nauk wykładowych.

§. 3. Nauki wykładowe dzielą się na cztery grupy, tworząc jednak pomiędzy sobą całość organiczną.

I. Nauki ogólnie kształcące do których się zaliczają:

1. Stylistyka polska i niemiecka.
2. Rysunki.
3. Ogólna znajomość ustaw.
4. Zarys ekonomii społecznej.

II. Nauki uzasadniające, które obejmują:

1. Matematykę elementarną i zastosowaną.
2. Fizykę.
3. Meteorologią.

4. Chemię ogólną.
5. Zoologię ogólną.
6. Botanikę ogólną.
7. Anatomie i fizyologię roślin.
8. Mineralogię i geologię.

III. Nauki pomocnicze do których należą:

1. Nauka o siedlisku lasu (pedologia i klimatologia).
2. Zoologia leśna.
3. Botanika leśna.
4. Miernictwo i niwelacja.
5. Zarys inżynierii leśnej.
6. Ustawy agraryjne.
7. Styl biurowy.

IV. Nauki zawodowe, które dzielą się:

A) na gospodarstwo lasowe, w którego skład wchodzi:

1. Zarys historii, literatury i statystyki leśnictwa.
2. Cięcie lasu.
3. Pozyskanie płodów leśnych.
4. Uprawa lasu.
5. Pielęgnowanie lasu.
6. Ochrona lasu.
7. Urządzenie lasu.
8. Ocenienie lasu.
9. Zawiadowanie lasem czyli administracja leśna.

B) na łowiectwo.

4. Przedstawienie metodyczne poszczególnych nauk wykładanych.

§. 4. Z przyczyny niskiego przygotowania naukowego, które posiada znaczniejsza część młodzieży wstępującej do krajowej szkoły gospodarstwa lasowego, poświęcić się musi na-ukom nie zawodowym bardzo dużo czasu, aby przygotować uczniów należycie do zrozu-mienia i przyswojenia sobie nauk zawodowych. Dla tego też nie spuszczać z oka systema-tyczności w nauczaniu, biorąc się z nauk nie zawodowych tylko te działy w rozmiarach szerszych, które z naukami zawodowymi w ścisłym pozostają związku; działy zaś inne, muszą być zredukowane do granic najszczuplejszych. Uzmysławianie przeto rzeczy na okazach, dowody przeprowadzane sposobem graficznym, przykłady praktyczne i t. p. środki pomocnicze, muszą tu zastępywać często naukę ścisłą. W tem jednak, czego się dziś wymaga koniecznie od leśnika wykształconego, otrzymują uczniowie tutejsi naukę gruntowną i każdy z nich, który posiada zdolności, a przyłoży pracy, wzbogaci wiedzę swoją tem wszystkim, co mu jest potrzebnem dla wytłumaczenia sobie przyczyn wszelkich zjawisk przyrody lasu i do zrozumienia prawideł do prowadzenia postępowego gospodarstwa lasowego. Że dokonanie tego nie jest łatwem tak dla uczniów jak i nauczycieli, nadmieniam tu nie potrzebujemy; a jeżeli szkoła szczyć się może wynikami dość pomyślnymi, to przyczyniła się do tego ta okoliczność: że się znajduje w stolicy kraju, gdzie dla nauk przygotowawczych pozyskać mogła najlepsze siły naukowe, a do uzupełnienia nauki stoją jej otworem Muzea c. k. wszechnicy i hrabiów Dzieduszyckich.

Co do nauk zawodowych, to zakres ich jest wskazany egzaminem państwowym na samoistnych gospodarzy leśnych, których wykształcenie jest głównem zadaniem szkoły naszej.

W poniższem przedstawieniu metodycznym każdego poszczególnego przedmiotu naukowego zamieszczamy tylko rzeczy najistotniejsze, aby w ogólnych tylko zarysach dać obraz całości.

1. Stylistyka.

a) Stylistyka polska.

W kursie I. obu półroczach po 1 godzinie tygodniowo.

Wstęp. Teorya stylu. Przymioty stylu: zwięzłość, treściwość, jasność, czystość języka, właściwość wyrażenia, naturalność, harmonia.

Wady stylu: zawilość, przesada, rozwlekłość, górność, brak poczucia piękna. Ozdoby stylu: wzniosłość, śmiałość, siła, dobitność, lekkość, powaga, rozmaitość, żywość, indywidualność.

Proza i jej rodzaje.

Wzory i charakterystyka stylu polskiego z różnych epok.

Wykłady ogólnie kształcące z historii cywilizacji powszechnej i z historii polskiej, celem rozszerzenia pojęć i wiadomości historycznych i geograficznych i ujęcia takowych w związek pragmatyczny.

Czytanie i objaśnianie ustępów znakomitszych stylistów polskich epoki złotej wieku XVI. (Rej, Górnicki, Skarga, Orzechowski, Jan Kochanowski, Birkowski) i epoki odrodzenia w wieku XIX. (Mochński, Grabowski, Mickiewicz, Krasiński, Pol, Kremer, Tarnowski, Sienkiewicz i t. d.).

Przedmioty należycie obrobione opowiadają uczniowie i opracowują piśmiennie w rozmaitych formach.

Listy tychże, rozkład i podział, niemniej najważniejsze pisma z życia codziennego.

b) Stylistyka niemiecka.

W kursie I. obu półroczach po 1 godzinie tygodniowo.

Opracowane w języku polskim przedmioty oddają uczniowie następnie w mowie i piśmie po niemiecku, dla nabycia wprawy w tymże języku.

Wszelkie formy stylu przerobione przedtem po polsku, wypracowują uczniowie w języku niemieckim.

Czytanie i objaśnianie ustępów z historii i geografii austriackiej i powszechnej.

2. Rysunki.

W kursie I. obu półroczach po 6 godzin tygodniowo.

a) Rysunki wolnорęczne.

Rysowanie według wzorów, zastosowanych do przyniesionej znajomości rysunku, dla większej wprawy w władaniu ręką i zaprawieniu oka. Zwiększanie lub zmniejszanie rysunku przedstawionego na wzorze.

Rysunek w perspektywie według pojedynczych i złożonych modeli geometrycznych. O najważniejszych prawidłach nauki o cieniach.

Rysowanie z modeli branych z okazów muzealnych i z natury.

Uczniowie, którzy nie posiadają znajomości rysunku, rozpoczynają naukę kopiowaniem figur, kreślonych przez nauczyciela kredą na tablicy, przedstawiając je w wielkości tej samej albo zwiększając lub zmniejszając takowe.

b) Rysunki linearne.

Niektóre szczegóły z projekcji z przedstawieniem graficznym płaszczyzn, brył i przedmiotów budownictwa lub mechaniki; jako przygotowanie do technicznego rysunku konstrukcyjnego inżynierii leśnej, wykładanej w kursie II.

O użyciu tuszu i farb wodnych.

Liczne wzory i modele urozmaicają naukę.

3. Znajomość ustaw.

W kursie II. półroczu zimowym, 2 godzin tygodniowo.

Ogólne pojęcia. Prawo i obowiązek. Podział prawa.

Ustawy konstytucyjne monarchii austriacko-węgierskiej.

Zasady prawa prywatnego, o ile zachodzą zastosowanie w leśnictwie, zatem: o stosunkach majątkowych w ogólności, a w szczególności: o rzeczach, o dzierżeniu i posiadaniu, o własności i służebnościach; o umowach w ogólności a zwłaszcza o zdarzających się leśnikowi kontraktach, jako to: kontrakt służbowy, kupna i sprzedaży, dzierżawy, o pełnomocnictwie, o wynagrodzeniu szkód.

Z procedury szczegółowo: o procesie prowizoryalnym, dalej krótki zarys postępowania sumarycznego i drobiazgowego.

4. Ekonomia narodowa w zarysie.

W kursie II. półroczu letnim, 1 godzina tygodniowo.

Pojęcie umiejętności ekonomicznej i wyłożenie stanowiska, jakie lasy zajmują w gospodarstwie społecznym. O bogactwach. O wartości. Czynniki produkcji i praca produkcyjna, Podział i obieg bogactw, spożycie bogactw.

Wykład objaśniany bywa przykładami z codziennej praktyki leśniczej.

5. Matematyka.

a) Matematyka elementarna.

W I. kursie w obu półroczach po 3 godzin tygodniowo.

I. Z arytmetyki i algebry.

Cztery główne działania liczbami całkowitymi i ułamekami tak zwyczajnymi jak i dziesiętnymi, tudzież ilościami algebraicznymi z uwzględnieniem rachunku skróconego. Podzielność liczb, największa wspólna miara, najmniejsza wspólna wielokrotność. Stosunki i proporcje oraz ich zastosowania w praktyce; działania potęgami liczbowymi i algebraicznymi, podnoszenie liczb i wyrazów złożonych do kwadratu i sześciannu.

Ponieważ uczniowie wstępując do szkoły leśnictwa posiadają już w większej części powyższe wiadomości, przeto staraniem uczącego jest głównie zaprawić ich ćwiczeniami stosow-

nemi do biegłości i dokładności rachunku i do unikania wszelkich nawyczek, które są marnowaniem czasu i łatwo sprowadzają pomyłki.

2. Działania pierwiastkami naznaczonymi; wyciąganie pierwiastka kwadratowego i sześciennego, wynajdywanie przybliżonego pierwiastka. Logarytmy, — użytkowanie z tablic logarytmicznych. Zrównania stopnia pierwszego oznaczone i nieoznaczone; zrównanie kwadratowe o jednej niewiadomej. Zastosowania zrównań do rozwiązywania zagadnień. Postępy arytmetyczne i geometryczne i zastosowania tychże w praktyce.

Zagadnienia, których rozwiązaniem uczniowie się zajmują, odnoszą się przedewszystkiem do gospodarstwa lasowego i do nauk w związku z niem będących.

II. Z planimetrii.

Własności figur płaskich, pomiary obwodów i powierzchni, trójkątów, czworokątów i wielokątów.

Koło; podział okręgu na daną liczbę równych części; pomiar łuku i całego okręgu; powierzchnia koła, odcinka, wycinka, pierścienia i dzwona kołowego. Powtórzenie szczególnych linii i kątów odnośnych do koła. Powierzchnia elipsy.

Konstrukcje geometryczne za pomocą liniału i cyrkla. Ćwiczenia w rozwiązywaniu zagadnień rachunkiem i konstrukcją.

III. Ze stereometrii.

Położenie linii względem drugiej linii w przestrzeni; położenie linii względem płaszczyzny i płaszczyzny względem drugiej płaszczyzny. Kąty ścienne i bryłowe. Pomiar pobocznic, całej powierzchni i objętości brył całkowitych i kłoców.

Ćwiczenia w obliczaniach z uwzględnieniem metod praktyką wskazanych.

IV. Początki goniometrii i trygonometrii, o ile znajdują zastosowanie w naukach fachowych.

b) Matematyka zastosowana.

W kursie II. półroczu zimowym 1 godzina tygodniowo.

I. O szeregach arytmetycznych i geometrycznych; ich zastosowaniu do obliczenia zapasu normalnego w lesie.

II. Rachunek procentu składanego; jego zastosowanie do obliczenia procentu przyrostu i procentu prawidłowego.

Obliczanie rent. — Sumowanie rent, zamiana rent okresowych i dochodów jednorazowych na renty roczne.

III. Prawo Simpson'a. Własności brył obrotowych; — paraboloida, ostrokąg i nejloida. Obliczanie objętości tych brył. Średnice przekrojów rozstrzygających wątpliwości co do rodzaju bryły obrotowej. Uzupełnienie wysokości kłoców. Średni przekrój kłoców; objętość kłoców.

Przykłady z praktyki leśnej, szczególnie w oznaczaniu miąższości czyli masy drewna leżącego, objaśniają przedmiot naukowy i przygotowują do obliczeń tego rodzaju w urzędzeniu lasu.

6. Fizyka.

W I. kursie, obu półroczach po 3 godzin tygodniowo.

Celem tej nauki jest obeznanie uczniów z wybitnymi faktami i głównymi prawami natury, tudzież zaprawianie ich do bacznego obserwowania zjawisk. W szczególności zaś uzu-

pełnia i rozjaśnia uczący wiadomości, jakie uczniowie nabyli w szkołach średnich i wyluszcza rzeczy, których znajomość bądź ze względu na inne w tejże szkole wykładane nauki przyrodnicze, bądź ze względu na zastosowania w praktyce zawodu leśniczego, jest pożyteczną i niezbędną.

I. Mechanika ciał stałych; prawa równowagi i ruchów; maszyny w gospodarstwie używane; elastyczność, wytrzymałość i moc bezwzględna, względna, odporna i w skręcaniu uważana.

II. Hidrostatyka, aerostatyka; ważniejsze partye z hydrodynamiki, mianowicie przepływ wody rurami, kanałami, korytem rzeki; zastawy i pożytek z nich; maszyny do podnoszenia wody, koła wodne i t. p.

III. Nauka o cieple; zastosowanie pary wodnej w maszynach parowych; główne części składowe tych maszyn.

IV. Z optyki: reflexya, refrakcja i dysperzya światła; ważniejsze przyrządy i instrumenty, w których zwierciadła i soczewki są zastosowane. Oko ludzkie.

V. Z magnetologii: własności magnesów; busole; magnetyzm ziemski.

Experymenta odbywają się w gabinecie fizycznym c. k. wszechnicy.

7. Meteorologia.

W II. kursie półroczu zimowem po 2 godzin tygodniowo.

Atmosfera, jej składniki; światło, skutki insolacji. Ciepło; bieg odmian temperatury powietrza dzienny i roczny; temperatury gruntu i wody. Wpływ ciepła na roślinność.

Ciśnienie powietrza i jego odmianyienne i roczne; przyczyny tychże. Wiatry; oznaczenie ich kierunku i mocy. Prądy równikowy i biegunowy, wiatry niestateczne i miejscowe. Wpływ wiatrów na ciepłość i wilgotność powietrza. Para wodna w atmosferze, wilgotność bezwzględna i względna powietrza, sposoby mierzenia jednej i drugiej. Opady: rosa, szron, sadz, gołoledź, mgła, chmury, deszcz, śnieg, krupy, grad. Zachmurzenie nieba, formy i własności chmur. Znaczenie opadów klimatyczne.

Najczęściej używane instrumenty meteorologiczne. Instrukcja: gdzie i jak mają być umieszczone, jak się z nimi obchodzić należy.

Uczniowie odbywają ćwiczenia w obserwacjach meteorologicznych, mianowicie w odczytywaniu stanu barometru i psychrometru, w mierzeniu opadu, ocenianiu stopnia zachmurzenia, w oznaczaniu kierunku i mocy wiatru, notowaniu spostrzeżeń i obliczaniu średnich wypadków.

8. Chemia ogólna.

W kursie I. obu półroczach po 2 godzin tygodniowo.

Ważność chemii dla leśnictwa i zakres tego przedmiotu.

a) Chemia nieorganiczna:

Zjawiska chemiczne, — rozkład ciał, — pierwiastki, — połączenia chemiczne. Prawa empiryczne, rządzone zjawiskami łączenia się i rozkładania ciał. Ogólne pojęcia o atomach i drobinach.

Szczegółowy opis najważniejszych pierwiastków i ich połączeń; z czego przedewszystkiem uwzględniają się następujące ustępy:

Woda, jej własności i znaczenie w przyrodzie. Powietrze atmosferyczne i jego składniki. Zjawiska palenia się ciał. Otrzymywanie węgla drewnego metodą leśną i fabryczną. Potaż

i soda. Wypalanie wapna i gipsu. Szkło, cement, cegły. Najważniejsze metale, ich zachowanie się w powietrzu i charakterystyczne połączenia.

Właściwości chemiczne gleby.

Wykłady bywają objaśnione licznymi doświadczeniami, wykonanymi w laboratorium chemicznem c. k. wszechnicy.

b) Chemia organiczna.

Cechy charakterystyczne połączeń węglowych. Rozbiór elementarny. Węglowodory nasycone, a w szczególności: nafta, parafina i cezaryna. Alkohole. Kwasy tłuszczowe, gliceryna i tłuszcze. Wodany węgla (cukier, skrobia, błonnik).

Fermentacya i gnicie. Sucha destylacya drewna i oczyszczenie produktów tą drogą otrzymanych. terpentyna, kamfora. Sucha destylacya węgla kamiennego.

Ciała aromatyczne, barwiki, ciała desinfekcyjne. Alkaloidy.

Ciała białkowe. Najważniejsze składniki chemiczne ciała roślinnego i zwierzęcego.

Powyższe wykłady są objaśniane okazami i, o ile to jest możliwem, doświadczeniami wykonanymi podczas wykładów w laboratorium c. k. wszechnicy.

9. Zoologia.

a) Zoologia ogólna.

W kursie I. w półroczu zimowem 5, w letniem 4 godziny tygodniowo wykładu i po 2 godziny repetytoryów.

A) Anatomia i fizjologia zwierząt kręgowych:

Komórka i części składowe tejże; tkanki: objaśnienie budowy anatomicznej i funkcji fizjologicznych narządów (organów), służących do załatwienia czynności życiowych organizmu.

a) Narząd ruchu dowolnego;

b) Budowa obydwóch układów nerwowych (życia zwierzęcego i życia wegetatywnego) ich siedlisko i funkcje fizjologiczne. Budowa narządów zmysłów: wzroku, słuchu, smaku, powonienia i dotyku.

c) Budowa narządu trawienia. Rozgatunkowanie pokarmów. Przemiana krwi w płucach; cel oddychania.

d) Sprawa rozrodu: cel rozrodu; rozwój zwierząt.

B) Systematyka świata zwierzęcego:

I. typ. Kręgowce (Vertebrata). Cechy charakterystyczne typu.

- | | | |
|-----------|-------|--|
| 1. klasa. | Ssaki | } cechy charakterystyczne każdej klasy; podział na familie i rodzaje, charakterystyka familij i ważniejszych rodzajów. Opisanie krajowych gatunków ze szczególnem uwzględnieniem gatunków ważnych w gospodarstwie lasowem lub myśliwstwie. |
| 2. " | Ptaki | |
| 3. " | Gady | |
| 4. " | Płazy | |
| 5. " | Ryby | |

II. typ. Przewiązowce (Arthropoda). Cechy charakterystyczne tego typu:

1. klasa. Owady.
2. " Pajączaki.
3. " Skorupiaki.
4. " Robaki.

III. typ. Kałdunowce (Gastrozoa). Cechy charakterystyczne tego typu :

1. klasa. Mięczaki.
2. „ Promieniaki.
3. „ Polipy.
4. „ Wymoczki.

Wyłożywszy systematykę ogólną zwierząt należących do typu kałdunowców, dalej systematykę ogólną robaków, skorupiaków i pajęczaków jak najzwęższej, zwierzęta te bowiem nie odgrywają w gospodarstwie lasowem prawie żadnej roli, przystępuje się następnie do najważniejszej dla leśnika klasy zwierząt bezkręgowych, t. j. do owadów, które też są przedmiotem wykładów przez przeciąg znacznej części półrocznej letniego. Po przedstawieniu szczegółów budowy ciała owadów, tudzież zjawisk biologicznych świata owadniczego, przystępuje się do zestawienia systematycznego wszystkich owadów naszej fauny na grupy, rzędy, familie i rodzaje. W każdej familii uwzględnia się jednak przedewszystkiem te gatunki, które w gospodarstwie lasowem są pożyteczne lub szkodliwe, podając dokładnie sposób życia każdego gatunku i znaczenie jego w gospodarstwie lasowem.

Z wykładem są połączone ćwiczenia w oznaczaniu zwierząt w Muzeum własnem szkoły, jakoteż w Muzeum hr. Dzieduszyckich i c. k. wszechnicy.

b) Zoologia leśna.

W kursie II. w obydwu półroczach po 2 godziny tygodniowo.

I. Szkodniki leśne.

1. Szkodniki na korzeniach drzew leśnych.
2. Szkodniki na strzale, na gałęziach i pączkach drzew leśnych.
3. Szkodniki na liściach, kwiatach i owocach drzew leśnych.

Szkodniki te rozróżniają się dalej:

A) Według rodzaju drzewa, na którym pojawiają się.

B) Według typu, klasy lub rodziny, do których należą, a mianowicie:

1. kręgowce: ssaki, ptaki;

2. owady: korniki, ryjkowce, kózki, bogatki, motyle wielkie, motyle drobne, błonkówki, muchówki.

C) Według stopnia szkodliwości: pustoszące, uszkadzające, naruszające.

Przy omawianiu poszczególnych szkodników w każdym z działów powyższych, podaje się, ile możliwości, jak najszczegółowiej tryb życia każdego, tudzież środki ochronne i tępiące, jakich przeciwko niemu używać należy w lesie.

II. Zwierzęta lasom użyteczne.

Tu omawiają się zwierzęta ze wszystkich typów układu zoologicznego, które są lasom użyteczne; szczególniejszą zaś uwagę poświęca się tym, które przyczyniają się do tępienia owadów lasom szkodliwych.

Z wykładem połączone są ćwiczenia na okazach zebranych obficie we własnem Muzeum szkoły, jak i w Muzeum hr. Dzieduszyckich. Także odbywają się wycieczki do lasów okolicznych, zwłaszcza w porach pojawiania się zwierząt szkodliwych w ogóle, a w szczególności w porach przeobrażania się owadów lasom szkodliwych.

10. Botanika.

a) Botanika ogólna.

W kursie I. obu półroczach, po 4 godziny tygodniowo.

Określenie istoty roślinnej, pojęcie gatunku, rodzaju, rodziny i klasy; ogólny pogląd na systemy roślin.

Rośliny bezkwiatowe. Glony i grzyby (z szczególnem uwzględnieniem budowy i sposobu życia grzybów pasożytniczych na drzewach), porosty, śluzowce i bakterye. Wątrobowce, mchy, paprocie, skrzypy i widłaki; z uwzględnieniem szczegółowem gatunków żyjących u nas po lasach.

Rośliny kwiatowe. Opisanie budowy, postaci i przeznaczenia: korzeni, łodygi, liści, kwiatów, owoców i nasion.

1. Nagozalążkowe, szczegółowo iglaste. Opisanie dokładne: sosny, jodły, świerku i innych dziko rosnących, jakoteż tych iglastych, które u nas mogą być uprawiane.

2. Okrytozalążkowe: a) Jednoliścieniowe; głównie trawy.

b) Dwuliścieniowe, z szczegółowem opisaniem drzew i krzewów liściastych lasy nasze stanowiących, lub pojawiających się w lasach z uwagą na rośliny bądź jadowite, bądź chwasty leśne.

Krótki pogląd na rozsiedlenie roślin na ziemi; krainy leśne w Galicyi.

Przy wykładach pokazywane bywają rośliny żywe i zasuszone lub rysunki, oprócz tego odbywają się demonstracye w ogrodzie zakładowym lub botanicznym c. k. wszechnicy, na wycieczkach i w sali wykładowej, co drugi tydzień w sobotę przez całe przedpołudnie.

Uczniowie robią zbiory: pączków, liści i kwiatów, owoców i nasion drzew leśnych.

b) Botanika leśna.

W kursie II. półroczu letniem, 2 godziny tygodniowo.

Ćwiczenia w rozpoznawaniu drzew, krzewów i chwastów leśnych, tak na okazach żywych, jak w herbaryach i na innych okazach muzealnych.

Repetytorya z patologii drzew leśnych w ogóle, a w szczególności z wpływu grzybów pasożytniczych na ich rozwój i zdrowie.

c) Anatomia i fizjologia roślin.

W kursie II. w półroczu zimowem po 2 godz. tygodniowo.

Budowa komórek i tkanek; budowa członków zasadniczych: korzeni, liści i łodyg.

Anatomia pnia drzewnego; kora i drewno. Chemiczny skład roślin, składowe związki organiczne i nieorganiczne.

Ogólne warunki życia roślin. Znaczenie wody dla roślin. Żywność roślin, pobieranie jej z gleby i z atmosfery, czynności przy tem korzeni i liści; przyjmowanie i przyswajanie żywności; — żywność pasożytów i roztoczków. Ciepło i światło.

Rośnienie, warunki jego i towarzyszące mu objawy; ruchy roślin; zalewanie ran. Rozmnażanie przez rozplód bezpłciowy i płciowy, kwiaty, owoce i nasiona; warunki kiełkowania. Pączki rozplodowe, odrośle i odkłady.

Chorobliwe stany roślin i powody tychże. Przegląd pasożytnych grzybów, wywołujących chorobliwe stany, lub niszczących drzewa leśne.

Materyału do demonstracji dostarcza własny ogród botaniczny i własne muzeum, jakoteż ogród botaniczny i muzeum c. k. wszechnicy; okazy do anatomii drzewa znajdują się w zbiorach Nördlingera i Burkhart'a i na tablicach ściennych.

11. Mineralogia i Geologia.

W kursie I, półroczu zimowym po 2 godzin tygodniowo.

Fizykalne własności minerałów i pierwiastki w skład ich wchodzące. Rozpoznawanie i opisanie minerałów klasami, z szczególnem uwzględnieniem tych minerałów, które wchodzą w skład skał lub wywierają wpływ na jakość gleby.

Złożenie skał fizykalne i mineralogiczne; pochodzenie, powstawanie i względny wiek skał. Ważniejsze skały wchodzące w skład skorupy ziemskiej i opisanie tychże.

Ziemia jako ciało niebieskie; przypuszczalny przebieg tworzenia się ziemi; teoria Laplace'a. Składowe części kuli ziemskiej; atmosfera, hydrosfera, litosfera, pyrosfera i biosfera. Ukształtowanie się i zmiany powierzchni ziemi. Zabytki życia roślinnego i zwierzęcego, skamieniałości.

Budowa skorupy ziemskiej, ułożenie się skał względem siebie. Przegląd okresów i formacji geologicznych.

Nauka teoretyczna objaśnianą bywa okazami minerałów i skał ze zbiorów szkolnych; dozwolone jest także korzystanie ze zbiorów c. k. wszechnicy i muzeum hr. Dzieduszyckich. Oprócz tego podczas wycieczek zwracaną bywa uwaga uczniów na budowę geologiczną okolicy zwiedzanej.

12. Nauka o siedlisku lasu.

a) Pedologia.

W kursie II, półroczu letnim 2 godziny tygodniowo.

Gleba i podglebie; znaczenie gleby dla roślinności: Powstawanie gleby ze związków nieorganicznych i organicznych. Przemiana skał w glebę; wietrzenie skał i zależność tegoż od czynników fizykalnych i chemicznych; działalność mechaniczna wody. Znaczenie roślin i zwierząt przy tworzeniu się gleby.

Zawisłość mechanicznej struktury, własności fizykalnych i chemicznych od składu gleby. Składniki gleby nieorganiczne i organiczne: glina, piasek, wapno i pruchnica; związki mineralne, warunkujące bogactwo gleby w składniki pożywne.

Fizykalne własności gleby: barwa, ciężkość i gęstość, utkanie, zachowanie się względem wody, ogrzewalność. Chemiczne własności gleby: siła absorbcyjna gleby.

Wydajność gleby. Wpływ jakości gleby na osiedlanie się roślin zielnych i drzew; oddziaływanie lasu na glebę.

Klasyfikacja i badanie gleby na jej względną wartość.

Ocenianie gleby podczas wycieczek naukowych.

b) Klimatologia.

W kursie II. półroczu letniem 2 godzin tygodniowo.

Czynniki klimatyczne. Klimat solarny, klimat fizyczny. Modyfikatory klimatów, pierwszorzędne: rozdział lądu i wód, wzniesienie nad poziom morza; drugorzędne i trzeciorzędne. Obieg wody w naturze w trzech stanach skupienia; obieg powietrza i stąd wynikające skutki klimatyczne.

Cyklony europejskie; zależność stanu powietrza od cyklonów i antycyklonów.

Klimat pomorski, kontynentalny i górski. Wpływ vegetacji w ogóle a w szczególności lasu na klimat. Stosunki termometryczne, atmometryczne, higrometryczne i hictometryczne w lesie i w sąsiedztwie lasu.

Klimatyczne strefy i dzielnice naszego kraju.

Srodki służące do bliższego poznania charakteru klimatu: obserwacje meteorologiczne i fenologiczne.

13. Miernictwo.

W kursie II. w obu półroczach po 3 godziny wykładu i 4 godziny rysunków tygodniowo.

A) Wymiar powierzchni.

O miarach i ich redukcji. O narzędziach do wytyczania linii prostych. O pomiarze linii prostych. O narzędziach i instrumentach najprostszych do mierzenia kątów poziomych. Zdjęcia pomniejsze przy pomocy tych instrumentów. Pomiar busołą leśną. Prawidła pomocnicze z katoptryki i dioptryki.

Stolik mierniczy, instrumenta i przyrządy przynależne do niego. Zdjęcie pomniejsze stolikiem mierniczym. Zdjęcie większe na podstawie tryangulacji graficznej.

Theodolit, zdjęcie theodolitem na podstawie kąta nachylenia (azymutu). Porównanie pomiaru stolikiem z pomiarem theodolitem. Rektyfikacja granic przy użyciu map katastralnych i jednego z powyższych instrumentów.

Obliczanie powierzchni; użycie instrumentów przyspieszających obliczenie powierzchni, jak cyrkla setkowego i planimetrów, szczególnie zaś planimetrów Alder'a i Amsler'a.

Podział powierzchni i wyrównanie granic.

B) Wymiar wysokości.

O mierzeniu wysokości geometrycznym, trygonometrycznym i barometrycznym.

Narzędzia potrzebne do mierzenia wysokości a szczególnie tak zwane dendrometry, ich konstrukcja, teoria i użycie.

C) Poziomowanie czyli niwelacja.

Uwagi o kulistości ziemi, udowadniające potrzebę poprawki wyników z poziomowania. Narzędzia do poziomowania. Sposoby poziomowania. Sporządzanie przekrojów (profilów) podłużnych i poprzecznych. Obliczenie spadków. Oznaczenie warstwic. Użycie instrumentu niwelacyjnego do mierzenia wysokości i odległości poziomej, przy pomocy śruby elewacyjnej Stumpfer'a. O wytyczaniu krzywizn.

D) Rysunki.

Narzędzia potrzebne do rysowania. Obznajomienie się ze znakami katastralnymi. Kopiowanie planów. Zmniejszanie i powiększanie planów. Zadania z obliczenia i podziału powierzchni, prostowanie granic. Plany gospodarcze leśne. Oznaczanie warstwic na mapie.

E) Ćwiczenia praktyczne pod przewodnictwem profesora; mniejsze w ogrodzie szkolnym, większe zaś w lasach w pobliżu Lwowa.

14. Zarys inżynierii leśnej.

W kursie II. obu półroczach wykładu po 2 godziny, rysunków po 4 godziny tygodniowo.

A) Z zakresu budownictwa lądowego.

O gruncie budowlanym. Sztuczne poprawienie gruntu budowlanego; ściany szpuntowe. Roszt leżący i palowy. Podsypanie piaskiem. Fundament betonowy. O naturalnych i sztucznych materiałach budowlanych pochodzenia organicznego i nieorganicznego. O połączeniach bierwion i wzmocnieniu tychże przez zazębienie i dyblowanie. O murach z cegieł i kamienia. O ścianach całodrzewnych czyli blokowych i ryglowych. Stropy; o wymianie belków stropowych. O kominach. O podłogach i sufitach. O narzutce i wyprawie ścian pionowych i sufitów. Konstrukcja wiązań dachowych. Krycie dachów. Konstrukcja mniejszych budynków mieszkalnych i budynków gospodarczych leśnych.

O sporządzaniu przedmiaru i kosztorysu na budynki.

B) Z zakresu budowy mostów.

Uwagi do wyboru miejscowości na most. O mostach drewnianych. Mosty leżajowe i jarzmowe. Mosty o konstrukcji wiszącej i rozpierającej. O przyczółkach. Obliczenie wytrzymałości belek mostowych. O pokładzie mostowym. O izbicach czyli lodowcach.

Przedmiar i kosztorys na mosty.

C) Z zakresu budownictwa wodnego.

O wodach stojących i płynących. O wymiarze szybkości i masy wody. Regulacja łożyska potoku lub rzeki pomniejszej. Ubezpieczenie brzegów. Ostrogi i kierownice. Przekopy. Groble ubezpieczające. Jazy ukryte, przewałowe, ruchome i szluzowe. Szluzy i klauzy czyli zapory. Zbiorniki wody. Urządzenie drogi do spławu. Kanały do spławu drewna drobnego. Koryta czyli ryzy wodne. Zastawy, drabinki czyli rzeszotki. O odwadnianiu i nawadnianiu z szczególnem uwzględnieniem kultury leśnej i łąk.

D) Z zakresu budowy dróg.

Ogólne uwagi co do celu, kierunku i założenia dróg lasowych. Drogi główne i uboczne. O przewożeniu ciężarów po drogach na wozach. Siła zwierząt pociagowych. Przewyciężenie oporu powstałego, z uwzględnieniem odpowiedniego procentu spadu. O sieci drogowej. Wynalezienie kierunku drogi na danym terenie przy pomocy instrumentu niwelacyjnego lub też na podstawie warstwic oznaczonych na mapie. Pomiar i sporządzenie mapy wytkniętej drogi. Zdjęcie profilów podłużnych i poprzecznych, w celu sporządzenia przedmiaru i kosztorysu drogi. O serpentynach. O wykończeniu powierzchni drogi. Nasyпка i wymyka. Odwodnienia drogi. Rowy, przypusty, kanały. O utrzymaniu drogi w dobrym stanie czyli o konserwacji.

Dodatek: O ryzach ziemnych i drewnianych.

E) Z zakresu nauki o machinach.

O motorach. Maszyny do przyjęcia sił zwierzęcych. Koła wodne. Machiny parowe stałe i lokomobile.

O tartakach. Tartaki z piłami w ramach, tartaki z piłami cyrkularnymi.

O gąciarniach. Machiny do robienia drutu z drewna i t. p.

F) Rysunki.

Rysunki konstrukcyjne idą reka w rękę z wykładami inżynierii leśnej, przyczem jednak dla czasu szczuple wymierzonego mogą być uwzględnione tylko przedmioty najważniejsze dla praktyki leśnej.

15. Ustawy agraryjne.

W kursie II. półroczu letniem 1 godzina tygodniowo.

Wykład systematyczny ustawy lasowej, ustaw o polowaniu, ustawy o ochronie własności polnej i ustawy wodnej; objaśnienie przepisów z niemi w związku będących, a w szczególności przepisów kodeksu karnego. Postępowanie z władzami administracyjnymi w sprawach odnoszących się do ustaw wymienionych.

16. Styl biurowy i rachunkowość administracyjna.

W kursie II. obu półroczach 1 godzina tygodniowo.

Pojęcie, właściwość, formalna strona korespondencji biurowej.

Protokół podawczy i registratura.

Instytucje władz i osób. Prośby i podania. Sprawozdania. Doniesienia i przedłożenia. Odezwy. Ogłoszenia i okólniki. Przedstawienia, rekursy i zażalenia. Protokoły. Wykazy i tabele. Obligi dłużne. Weksle. Kontrakty i umowy. Najważniejsze zasady rachunkowości.

Przykłady praktyczne wyrabiane przez uczniów uzupełniają wykłady.

17. Zarys historii, literatury i statystyki gospodarstwa lasowego.

W kursie II. półroczu letniem 1 godzina tygodniowo.

Niektóre szczegóły z historii rozwoju cywilizacji i kultury w ogóle; — gospodarstwo leśne u ludów starożytnych.

Przegląd historyczny rozwoju gospodarstwa lasowego i literatury leśnej u Niemców i ich sąsiadów zachodnich.

Ślady najnowszej gospodarki leśnej w Turcyi, Ameryce i Indyach.

Historia i literatura leśnictwa u Polaków i innych Słowian.

Przegląd statystyczny stosunków leśnych państw europejskich, a w szczególności Austro-Węgier.

18. Cięcie lasu.

W kursie II., półroczu zimowem, 4 godzin wykładu i jedna godzina repetytoryów w tygodniu.

A) Założenie cięcia.

a) Gospodarowanie zrębowe.

Prawidła ogólne do założenia cięcia.

Właściwości poszczególnych sposobów cięcia i powstałych stąd sposobów gospodarowania; oznaczenie kolei zrębowej; rodzaj zrębów; wybór miejscowości pod zrąb; wyznaczenie zrębu; oszacowanie zrębu.

Prawidła szczegółowe do założenia cięcia.

Założenie cięcia w drzewostanach regularnych i zupełnych; w drzewostanach czystych i mieszanych; założenie cięcia w drzewostanach nieregularnych i niezupełnych. Założenie cięcia w gospodarowaniu wysokopiennem, niskopiennem i niskopiennem połączonym.

b) Gospodarowanie przerębowe.

c) Przemiana sposobów gospodarowania, kolei leśnej i rodzaju drzewa.

B) Wykonanie cięcia.

Pora roku do odbywania cięcia, sposoby za pomocą których wykonuje się cięcie, narzędzia, robotnicy, ostrożność przy ścinaniu drzewa, podział czynności przy wykonaniu cięcia. Wycieczki w porze odbywania się cięcia.

19. Pozyskanie płodów leśnych.

W kursie II. w półroczu zimowym, 3 godzin wykładu i 2 godzin repetytoryów w tygodniu.

A) Właściwości płodów leśnych.

Właściwości drewna jako płodu głównego; wskazówki do systematycznego rozpoznawania drewna poszczególnych rodzajów drzew. Własności techniczne drewna. Właściwości płodów podrzędnych.

B) Przystosowanie płodów leśnych.

1. Płody surowe.

a) Płody główne.

α) O narzędziach i siłach roboczych.

β) O wyróbce drewna w ogóle; gatunki wyrobowe surowe; drewno użytkowe; drewno opałowe; wyróbka szczegółowa drewna.

γ) O uprzątaniu drewna wyrobionego ze zrębu.

δ) O odbiorce drewna wyrobionego.

ε) Zamknięcie całej czynności.

b) Płody podrzędne.

Użytki z kory; z liści drzew; z owoców leśnych; z soków drzew leśnych; z odpadków drzew leśnych; użytki pochodzące z powierzchni i z wnętrza gleby leśnej; użytki ze zwierząt dzikich lasy zamieszkujących.

2. Płody przerobione.

a) Z przerobienia mechanicznego:

Drewno ociosane; drewno tarte; drewno łupane; drewno przerabiane heblami; drewno rozdrobnione na miał.

b) Z przerobienia chemicznego:

Zwęglenie drewna; pędzenie smoły, terpentyny, dziegciu; pozyskanie wysokoku i octu drzewnego; warzenie potażu; fabrykacja celulozy.

C) Zbyt płodów leśnych.

Sprzedaż płodów leśnych; sprzedaż według cennika czyli taksy, pravidła do układania cenników; sprzedaż przez licytację; sprzedaż za umową dobrowolną. Wydawanie płodów z lasu.

D) Wyprowadzenie z lasu płodów leśnych.

Wyprowadzenie łądem (drogami, ryzami), wyprowadzenie wodą (spław drewna wiązanego, spław drewna luźnego, spław galarami).

Ćwiczenia w rozpoznawaniu drewna surowego i płodów przerobionych; w użyciu narzędzi, w Muzeum technologicznym szkoły i na wycieczkach.

20. Uprawa lasu.

W kursie I. półroczu letniem 4 godziny tygodniowo.

Istota uprawy lasu; odnowienie lasu przed i po dokonany zrzębie, odnowienie przez zasiew i odnowienie przez sadzenie (plantację).

Przygotowanie ziemi pod zasiew; zbiór i przechowywanie nasienia drzew leśnych; czas siewu, rodzaje siewu. Sposoby siewu panujących drzew: dębów, buków, grabów, brzoź, sosen, świerków, jodeł i innych. Zasiewy mieszane.

Sadzenie czyli plantacja. Przysposobienie sadzonek; sadzonki z lasu i ze szkółki; założenie i prowadzenie szkółki nasiennej i drzewnej. Pora roku do sadzenia; wiek najodpowiedniejszy sadzonek; sortowanie sadzonek; różne metody sadzenia. Przesadzanie większych drzew.

Rozmnażanie przez odrośle, odkłady i sztubry; uprawa wierzb koszykarskich.

Oprócz nauki teoretycznej, odbywają się ćwiczenia praktyczne w części ogrodu, przeznaczonej na grzędy próbne i szkółkę; zwracaną też bywa uwaga uczniów na dokonane odnowienia, spotykane podczas wycieczek. Zbiory zakładowe obejmują wiele narzędzi i okazów, służących do objaśnienia i tłumaczenia dokładniejszego nauk wygłoszonych.

21. Pielęgnowanie lasu.

W kursie II. półroczu letniem 1 godzina tygodniowo wykładu i 1 repetytoryów.

A) O pielęgnowaniu drzewostanu.

O pielęgnowaniu zarośli.

Pielęgnowanie bezpośrednio: usuwanie chwastów; przerzedzenie, zgęszczenie, ustalenie drzewek; wzruszenie gleby; nawodnienie i odwodnienie.

Założenie zadrzewienia ochronnego; mieszanie rodzajów drzew; zakładanie ścian ochronnych.

O pielęgnowaniu drzewostanów młodych.

Czyszczenie: usuwanie drzew szkodzących, usuwanie drzew których sobie nie życzymy. Trzebież.

Okoliczności wpływające na silniejszą lub słabszą trzebież. Wpływy od których zawisła trzebież, pierwsza i dalsze powtórzenie trzebieży.

Okrzesywanie gałęzi.

O pielęgnowaniu starych drzewostanów.

Trzebież; — okrzesywanie gałęzi; — tworzenie podszycia.

B) O pielęgnowaniu gleby.

Środki ostrożności przy odnawianiu lasu; środki wskazane ochroną lasu; środki wpływające z pielęgnowania drzewostanu.

C) Narzędzia służące do pielęgnowania lasu.

Ćwiczenia praktyczne i demonstracje na wycieczkach objaśniają i uzupełniają wykłady.

22. Ochrona lasu.

W kursie I. półroczu zimowym 4 godziny tygodniowo.

Ważność ochrony lasu w obec różnych wpływów, mogących działać szkodliwie na lasy.

Ochrona lasu przeciw niebezpieczeństwu ze strony ludzi: naruszanie granic, uszkodzenie drzewostanu, przywłaszczenie płodów leśnych, nadużycie przy pozyskiwaniu płodów leśnych. Pożary w lasach.

Ochrona lasów przeciw zwierzętom domowym, łownym, drobnym czworonożnym i przeciwko ptakom.

Ochrona lasu przed owadami. Ważniejsze gatunki owadów i środki przeciwko nim używane.

Ochrona lasu przeciwko chwastom; przegląd roślin pojawiających się najczęściej jako chwasty leśne.

Ochrona lasu przed szkodami, wynikającymi z właściwości gruntu leśnego, ustalenie piasków lotnych.

Ochrona lasu przeciw szkodom spowodowanym wodami bieżącymi i stojącymi i środki zapobiegające tymże; zabudowanie dzikich potoków górskich.

Ochrona lasu przed szkodliwymi wpływami atmosferycznymi, jak posucha, zimno, opady atmosferyczne, wiatry i burze.

Przy nauce używane bywają okazy znajdujące się w zbiorach naukowych szkoły; na wycieczkach wyszukiwane bywają i objaśniane różne powody i skutki uszkodzeń.

23. Urządzenie lasu.

W kursie II. półroczu letnim, 8 godzin wykładu i 2 godzin repetytoryów tygodniowo.

Wstęp. O rodzajach dochodu z lasu; — dochód ściśle trwały zostaje w związku z lasem normalnym.

Właściwości lasu normalnego; przeciwstawienie lasu rzeczywistego lasowi normalnemu.

A) O czynnościach przygotowawczych.

1. Pomiar lasu.

2. Oznaczenie masy, wieku i przyrostu drzewostanów.

3. Oznaczenie wydatności siedliska; — tablice wydatności czyli tablice normalne.

4. Zbadanie innych stosunków wpływ wywierających na dochód w ogóle i na systemat oznaczenia dochodu z lasu.

5. Podział lasu na obręby i okręgi gospodarcze; podział ściślejszy lasu.

6. Oznaczenie kolei leśnej.

7. Oznaczenie rodzajów drzew i sposobu gospodarowania.

8. Opisanie drzewostanów.

B) Oznaczenie dochodu z lasu.

1. O planie gospodarczym. Plan ogólny, plan szczegółowy, plan odnowienia lasu i melioracyj.

2. O sposobach czyli systematach oznaczenia dochodu z lasu:

a) Podział na zręby roczne.

b) Podział na zręby okresowe czyli systemat dzielnicowo-powierzchniowy.

c) Systemat dzielnicowo-masowy.

d) Systemat dzielnicowo-połączony.

e) Oznaczenie dochodu według przyrostu przeciętnego.

f) Oznaczenie dochodu według taksy kameralnej.

g) Oznaczenie dochodu według Hundeshagena.

h) Oznaczenie dochodu według Heyera.

i) Oznaczenie dochodu według procentu prawidłowego.

k) Inne mniej ważne systematy oznaczenia dochodu.

C) O zestawieniu całego dzieła urządzenia.

Prace piśmienne, — prace graficzne czyli mapy.

D) O utrwaleniu i uzupełnieniu dzieła urządzenia.

Księgi kontroli; rewizje okresowe, ustanowienie nowego planu okresowego.

Naukę uzupełniają:

a) w szkole, ćwiczenia w poszczególnych robotach przygotowawczych; — wypracowania przykładowe urządzenia lasu według wszystkich systematów oznaczenia dochodu.

b) W lesie, oszacowanie drzewostanów co do masy, wieku i przyrostu; — oznaczenie zamożności siedliska, użycie i zastosowanie tablic doświadczalnych i t. d.

24. Ocenienie lasu.

W kursie II. w półroczu letniem 1 godzina tygodniowo.

Ogólne pojęcia o wartości, o cenie, o stopie procentowej.

Różnica co do znaczenia tych czynników, między rolnictwem a leśnictwem.

Oznaczenie procentu składanego w ocenieniu lasu.

Rozwiązanie zagadnień z procentu składanego i z rent, przy pomocy tablic czynników procentu składanego.

Oznaczenie wartości pojedynczych dochodów i wydatków.

Oznaczenie wartości gruntu leśnego.

Oznaczenie wartości drzewostanu

„ „ lasu

„ renty gruntowej

„ „ drzewostanu

„ „ lasowej.

O procencie prawidłowym „Presslera“.

O zastosowaniu nauki ocenienia lasu do wywłaszczenia gruntu lasowego; podział lasu; oznaczenie wartości szkody z powodu wycięcia drzewostanu jeszcze niezrębnego i t. d.

Rozwiązanie rozmaitych przykładów praktycznych z ocenienia lasu.

25. Zawiadywanie lasem.

W kursie II. w półroczu letnim, 2 godziny wykładu i 1 godzina repetytoryów tygodniowo.

I. Środki gospodarcze.

A) Kapitał: kapitał zakładowy, nakładowy, obrotowy.

B) Praca:

1. Rodzaje sił gospodarczych: władze, organa wykonawcze, organa pomocnicze, robotnicy.

2. Organizacja sił gospodarczych:

a) zakres ich działania,

b) czynności poszczególne, — ostatnie dzielą się na:

α) Czynności techniczne odnoszące się do użytkowania, odnowienia, pielęgnowania i ulepszenia lasu, ochrony lasu, urządzenia lasu.

β) Czynności administracyjne, odnoszące się do: prac piśmiennych, spraw pieniężnych, spraw budowniczych, spraw prawnych.

3. Ustanowienie sił gospodarczych.

II. Skutki gospodarcze; — do wykazania tychże służą:

1. Rachunkowość leśna. 2. Sprawowanie kontroli. 3. Zebrania czyli sesye. 4. Lustracje.

III. Przykład urządzenia leśnej administracji państwowej, leśnej administracji prywatnej większej i mniejszej.

Ćwiczenia w prowadzeniu manipulacji kancelaryjnej i rachunkowej z odniesieniem się do stylistyki biurowej.

26. Łowiectwo.

W kursie II. w półroczu zimowym 2 godziny tygodniowo.

I. Ogólne uwagi o łowiectwie dawnem i teraźniejszym. „Terminologia łowiecka“.

II. Zoologia łowiecka. Opisanie właściwości przyrodzonych zwierząt łownych.

III. Hodowla zwierzyny w dzikim stanie i w zwierzyńcach. Zakładanie zwierzyńców, remiz, lizawek i tryzubów czyli szopek. Niszczenie drapieżnych zwierząt. Zapobieganie kłusownictwu. Przestrzeganie czasu ochrony zwierzyny, ze względu na czas rozmnażania się. Ustawa łowiecka. Postępowanie w razie podupadłego zwierzostanu. O chorobach zwierzyny. Środki zapobiegające przeciw szkodom wyrządzanym przez zwierzynę.

IV. Sposoby polowania i ich wykonanie. O przyrządach i środkach pomocniczych do polowania. Nagonka, psy, siecie i łapki. Obznajomienie z bronią palną i sieczną.

V. Zużytkowanie zwierzyny. Transportowanie. Trzebienie, obielenie, rozebranie i życie zwierzyny ubitej.

5. Rozdział wykładów na poszczególne kursy, półrocza i tygodnie.

§. 5. Przedmioty naukowe wykładane w szkole rozdzielono w sposób następujący:

I. Rozdział wykładów na półrocza:

A) a) półrocze zimowe (zob. tabl. A.).

B) b) półrocze letnie (zob. tabl. B.).

C) II. Zestawienie godzin wykładowych w tygodniu: (zob. tabl. C.).

Z zestawienia II. widzimy, że wykłady wraz z rysunkami i repetytoryami stałemi zajmują w tygodniu godzin:

	w kursie	zimowem	letniem	razem
	I.	32	30	62
	II.	35	38	73
z tego odpada na rysunki w kursie:				
	I.	6	6	12
	II.	8	8	16
czyli pozostaje na wykłady i repetytorya stałe w kursie:				
	I.	26	24	50
	II.	27	30	57

Jeżeli dodamy do tego repetytorya niestałe i wycieczki pomniejszych, które się odbywają zazwyczaj każdej soboty, to zaprzeczyć nie można, że uczniowie w szkole tutejszej są mocno zajęci; zwłaszcza gdy bardzo często — prawie zawsze po ukończeniu pewnego większego działu w przedmiotach ważniejszych — wypracowywać muszą także zadania domowe.

§. 6. Tylko wypróbowanej metodzie nauczania, która utrzymuje w ciągłej styczności wykładowych ze słuchaczami, zawdzięcza się, że uczniowie zdolniejsi a szczególnie z przygotowaniem naukowym wyższym, czynią tak znakomite postępy w naukach i w szkole głównej dla kultury ziemiańskiej w Wiedniu, — prawda, że uczęszczają tam przeważnie sami maturzyści, — uczniowie nasi, szukający w tej szkole uzupełnienia nauki, — cieszą się tak ustaloną reputacją. Ale nawet tak zwani przeciętni uczniowie wynoszą ze szkoły podstawę naukową do dalszego kształcenia się — przyznać zaś trzeba, że każdy z nich, który przeszedłszy w zawód praktyczny nie ma czasu lub sposobności kształcić się dalej lub przynajmniej powtarzać to, co się uczył — zapomina łatwo wyniesione ze szkoły wiadomości, gdyż nie zdołał je — że się tak wyrazimy — strawić należyście. Ztąd też pochodzi, że stosunkowo mała liczba ukończonych uczniów naszych zgłasza się corocznie do egzaminu państwowego na samoistnych gospodarzy leśnych jak to nadmienimy jeszcze w swoim miejscu.

Reforma naukowa szkoły staje się potrzebą konieczną — tem więcej, gdy c. k. niższa szkoła leśna w Bolechowie, co do przyjęcia uczniów pod względem przygotowania naukowego, prawie te same stawia warunki przyjęcia; — zaś przy egzaminie państwowym na gospodarzy samoistnych, niewiadomo czy słusznie, coraz to wyższego wymagają wykształcenia. Reforma ta jednak powinna być radykalną.

Do służby technicznej w administracji lasów państwowych nie może być teraz przyjęty wprost nawet najlepszy nasz uczeń, tam bowiem wymagają nietylko świadectwa dojrzałości ze szkoły średniej ale i obu egzaminów państwowych teoretycznych, odbytych w szkole głównej dla kultury ziemiańskiej (Hochschule für Bodencultur) we Wiedniu. — Uczeń ukończony posiadający maturę musi zatem — aby mógł zostać kandydatem do służby państwowej — uczęszczać jeszcze najmniej dwa lata do szkoły głównej we Wiedniu; zaś po dalszych dwu latach spędzonych jako kandydat, zdać winien egzamin praktyczny leśno-techniczny w Ministerstwie rolnictwa w Wiedniu.

Te wymagania są powodem, że tak mała liczba uczniów naszych jest i będzie w służbie państwowej; coraz bowiem mniej maturzystów wstępuje do szkoły naszej; gdyż każdy woli pójść wprost do szkoły głównej w Wiedniu, w której przebywa trzy lata, gdy na naukę w szkole naszej i na uzupełnienie tej nauki w Wiedniu potrzebuje lat cztery. Służby więc szkoła nasza tylko do wykształcenia leśniczych prywatnych, jest więc na ten cel zanadto naukowa i bardzo kosztowna. Na czasie więc jest zamienić szkołę teraźniejszą gospodarstwa lasowego na wyższą szkołę leśnictwa, któraby przysposobić mogła kandydatów tak do służby technicznej

państwowej, jak i na wyższe posady w służbie prywatnej. Na posady bowiem leśniczych w służbie prywatnej, wystarcza ukończona szkoła niższa w Bolechowie. Za zamianą tą przemawia jeszcze i ta okoliczność, iż coraz mniej uczniów Polaków wstępuje do szkoły głównej kultury ziemiańskiej w Wiedniu i wkrótce łatwo przyjść może do tego, że na posady w służbie leśnej państwowej technicznej i administracyjno-policyjnej, zabraknie krajowców i uzupełniać ich przyjdzie obcymi. Przewidywał to swego czasu Komitet Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego, starając się od razu o szkołę wyższą leśnictwa w szkole politechnicznej we Lwowie, jak to wykazemy w poglądzie historycznym na rozwój szkoły tutejszej. Nadmieniamy przy końcu, że zamiana teraźniejszej szkoły średniej na wyższą nie zwiększy wydatków z funduszu krajowego i c. k. Rządu, — przeciwnie łącząc wyższą szkołę n. p. z politechniką, zmniejszy się nawet koszt utrzymania, gdyż znaczną liczbę przedmiotów naukowych słuchać będą mogli leśnicy z technikami.

b) Pogląd historyczny na rozwój szkoły.

§. 7. Pierwszą wzmiankę o potrzebie szkoły leśnictwa dla Galicyi znajdujemy w VI. tomie rozpraw Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, w którym mieści się sprawozdanie z obrad VII. walnego zebrania tegoż Towarzystwa.

W roku zaś 1849 wezwany został Komitet Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego reskryptem z dnia 23. Lipca ówczesnego Ministerstwa kultury krajowej i górnictwa, aby wyrzekł zdanie swoje o za projektowanej przez rzeczono Ministerstwo a na koszt rządu założyć się mającej szkole leśniczej dla Galicyi, Bukowiny i W. Księstwa Krakowskiego. — Odpowiedź komitetu, wypracowana przez ówczesnego referenta leśnictwa w łonie Komitetu, profesora wszechnicy lwowskiej ś. p. Dra Jacentego Łobarzewskiego nie odniosła jednak skutku pożądanego, a to z przyczyn powszechnie znanych i nie potrzebujących objaśnień. Odroczoną więc została sprawa urzędzenia szkoły leśnictwa dla Galicyi poruszona tak życzliwie przez Rząd; — a że uczuto potrzebę takiej szkoły, — zwłaszcza gdy w roku 1850 zaprowadzono egzamina państwowe dla gospodarzy samoistnych i służby pomocniczej leśnej, — świadczy urządzenie w roku 1857 przez księcia Adama Sapiechę prywatnej szkoły leśniczej na Hatubli pod Krasiecznem, która trwała do roku 1864, i służyła nie tylko do naukowego ukształcenia w gospodarstwie leśnem własnych oficyalistów, ale garnęło się do niej dużo młodzieży obcej.

Gdy jednak w roku 1868 J.E. hr. Alfred Potocki został mianowany Ministrem rolnictwa i odezwą swoją z dnia 13. Czerwca 1868 l. 1322/731 do Towarzystw rolniczych oświadczył gotowość poparcia celów ekonomicznych rolnictwa nie tylko moralnie ale i materyalnie, nie zaniedbał Komitet Towarzystwa gospodarczego opiekować się także leśnictwem. Wyjednał subwencyę na dwa stypendya leśne do akademii leśniczej w Mariabrunnie i dwa stypendya podrózne dla leśników; a gdy o koszcie znacznym założenia i utrzymania szkoły leśniczej z funduszków państwa na razie nie mogło być mowy, uzyskał Komitet Towarzystwa gospodarskiego w roku 1871 z funduszków państwowych subwencyę w kwocie zł. 1600 na urządzenie prywatnych wykładów leśnictwa w ówczesnej akademii technicznej. Zamiarem bowiem Komitetu było torować z wolna drogę dla założenia z czasem szkoły leśnictwa przy tejże akademii, będącej właśnie w stadyum reorganizacji. Urządzane w r. 1871 wykłady leśnictwa, dla których zjednał sobie Komitet siły naukowe jak najlepsze, cieszyły się wielkiem powodzeniem; sale wykładowe były przepełnione, robiono wycieczki, zbierano środki naukowe, założono bibliotekę. Ażeby zaś można było przyciągnąć na te wykłady także młodzież nie mieszkającą we Lwowie i uboższą, ustanowiono stypendya, na które za staraniem Komitetu Wydział krajowy przeznaczył 1000 zł. rocznie.

Wykłady wspomniane trwały do Lipca 1874.

Dla upamiętnienia tego chwalebne go usiłowania Komitetu Towarzystwa gospodarczego, D. które położyło kamień węgielny pod szkołę leśnictwa w Galicyi, przyłączamy tu pod D. Re-

gula min kursu prywatnego gospodarstwa lasowego, urzędzonym staraniem Komitetu c. k. Towarzystwa gospod. galic. przy c. k. akademii technicznej, a pod *E* porządek godzin wykładowych na tymże kursie.

W drugim zaraz roku istnienia wykładów leśnictwa, widząc ich rozwój pomyślny, postanowił Komitet udać się do c. k. Ministerstwa oświaty i do Wysokiego Sejmu z prośbą (pod dniem 10. i 16. Maja 1872 do l. 647), aby przy akademii technicznej we Lwowie urządzoną być mogła stała szkoła leśnictwa, jako oddział osobny tejże akademii. Wysoki Sejm — który to przewidział już był w ustawie krajowej o reorganizacji wyższego zakładu naukowego technicznego we Lwowie — powziął na posiedzeniu dnia 3. Grudnia 1872 nad petycją Komitetu Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego uchwałę następującej treści:

1. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu popierać Komitet Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego w usiłowaniach jego, dla założenia stałej szkoły leśniczej przy c. k. wyższym zakładzie technicznym we Lwowie, i doprowadzić rokowania z Rządem w tym przedmiocie do skutku, aby jak najspieszniej szkoła leśnictwa krajowa urządzoną być mogła.

2. Sejm udziela Towarzystwu gospodarczemu galicyjskiemu, aż do odwołania, subwencyę zł. 3000 rocznie na pokrycie kosztów urządzanych kursów leśnictwa przy tejże akademii technicznej we Lwowie.

Nie tak przychylnie załatwienie znalazła ta sprawa u ówczesnego p. Ministra oświaty. Reskryptem bowiem Ministerstwa rolnictwa z dnia 6. Lipca 1872 l. 4336 uwiadomiony został Komitet Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego, że p. Minister oświaty, nie zgadza się na urządzenie stałej szkoły leśnictwa przy c. k. akademii technicznej, gdyż do wyższego wykształcenia w leśnictwie służy szkoła główna kultury ziemiańskiej w Wiedniu a na razie akademia leśnicza w Mariabrunnie. P. Minister rolnictwa zwraca jednak w reskrypcie powołanym uwagę Komitetu na to, czy nie byłoby korzystniej dla kraju, żeby urządzoną została średnia szkoła leśnictwa w Galicyi, a jeśliby takowa w pierwszej linii powstała z funduszu krajowego, -- Rząd chętnie przyczyniłby się subwencyą na jej założenie i utrzymanie.

O odmowę przeto Ministra oświaty rozbił się zamiar Komitetu Towarzystwa gospodarczego i Wysokiego Sejmu celem urządzenia wyższej szkoły leśnictwa w Galicyi, któraby dostarczała także lasom państwowym potrzebny personal leśniczy; — a skutkiem tego było zaraz, że przy reorganizacji lasów i domen państwowych, musiano dla braku krajowców sprowadzać ludzi obcych, nie znających ani języka, ani stosunków krajowych. I dziś jeszcze, gdy o posady państwowe kompetować mogą tylko ukończeni uczniowie akademii rolniczej w Wiedniu, jest młodzieży nawet wyżej wykształconej, poświęcającej się leśnictwu, jeżeli już nie zamknięta to przynajmniej bardzo utrudniona droga, do pozyskania posady w lasach państwowych; — i to wywołało u nas myśl potrzeby reorganizacji szkoły tutejszej, wypowiedzianą nieco wyżej.

Wprawdzie komitet Towarzystwa gospodarczego, niezrażony tem niepowodzeniem odniósł się dnia 14. Lutego 1873 do L. 1502 na skutek uchwały VI. Rady ogólnej tegoż Towarzystwa, jeszcze raz do p. Ministra rolnictwa i p. Ministra dla Galicyi, o utworzenie szkoły leśnictwa przy akademii technicznej; ale nie spodziewając się już skutku pożądanego, oświadczył się jednocześnie na przypadek odmowy, za utworzeniem średniej szkoły leśnictwa z funduszy państwowych przy subwencji krajowej, a dla posunięcia tej sprawy naprzód, przedłożył zarazem plan ogólny urządzenia takiej szkoły. P. Minister rolnictwa, jak było do przewidzenia, nie zgodził się reskryptem z dnia 19. Października 1873 na to,

ale zażądał nadto, aby szkoła rzeczona, urządzoną została z funduszków krajowych i jako zakład krajowy; a w takim razie przyrzekł p. Minister subwencyonować szkołę, ze strony państwa i objawia swoją gotowość wyasygnować zaraz na założenie jej zł. 7.000.

Wydział krajowy otrzymawszy z c. k. Namiestnictwa odpis powołanego wyżej reskryptu ministryalnego, oznajmił komitetowi Towarzystwa gospodarskiego, reskrytem z dnia 7. Listopada 1873 L. 1825, iż chętnie poprze wnioski, jakieby komitet w tej sprawie przedłożył Wysokiemu Sejmowi, jako też, że wstawił w projekt budżetu na rok 1874 zł. 5.000 na wyposażenie średniej szkoły leśnictwa.

Po tak przychylniej zachęcie przez Wydział krajowy, nie omieszkał komitet przedłożyć do Wysokiego Sejmu, na ręce prezesa Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego i posła p. Seweryna Smarzewskiego petycję dnia 25. Listopada 1873 L. 1528 o przyjęcie szkoły leśnictwa na fundusz krajowy, jako zakładu naukowego krajowego.

Wysoki Sejm uchwałą powziętą na posiedzeniu dnia 10. Stycznia 1874, przychylił się do petycji komitetu Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego i tym sposobem powstała krajowa szkoła gospodarstwa lasowego, dla której następnie c. k. Rząd reskrytem Ministerstwa rolnictwa dnia 1. Lipca 1874 L. 1868 wyznaczył na częściowe utrzymanie roczną kwotę zł. 5.000.

Wydział krajowy reskrytem z dnia 27. Stycznia 1874 do L. 815, zawiadamiając o powyższej uchwałie Wysokiego Sejmu komitet Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego, zaprasza go do udziału przez zastępcę swego w ankiecie, zebrać się mającej celem ułożenia planu naukowego dla urządzić się mającej krajowej szkoły gospodarstwa lasowego. Projekt statutu organicznego szkoły, — jako substrat obrad ankiety — wypracował komitet rzeczony i był to ostatni udział jego w dziele dokonaniem z tak uznania godną gorliwością i wytrwałością, które to dzieło, chociaż nie całkiem wypadło według myśli inicjatora, zajmie zawsze piękną kartę w dziejach instytucji, tak zasłużonej krajowi i stanowić będzie epokę w historii kultury krajowej Galicji.

Ankieta sproszone uchwaliła statut organizacyjny krajowej szkoły gospodarstwa lasowego z siedzibą we Lwowie, który potwierdzony przez p. Ministra rolnictwa reskrytem z dnia 1. Lipca 1874 do L. 1868, wydany został przez Wydział krajowy dnia 24. Lipca 1874 do L. 18528 i obowiązuje po dziś dzień. Statut rzeczony, jako ważny akt do historii szkoły naszej, przyłącza się tu pod *F*.

Według statutu organizacyjnego, nadzór zwierzchniczy nad szkołą wykonuje Wydział krajowy, nadzór bezpośredni sprawuje kuratoria, złożona z delegata c. k. Rządu, delegata Wydziału krajowego i delegata c. k. Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego; — kierownikiem naukowym szkoły i przełożonym bezpośrednim ciała naukowego i uczniów jest dyrektor.

Dla pomieszczenia nowo utworzonej szkoły leśnictwa, zakupił Wydział krajowy realność pod L. 2 [350¹/₄] przy ulicy św. Mikołaja, urządził w budynku istniejącym dwie sale wykładowe, muzeum, kancelaryę dla dyrektora, pokój dla profesorów i mieszkanie dla służącego. W ogrodzie zaś obejmującym 800 sążni kwadratowych, urządzono arboretum, grzędy doświadczalne i szkółki. W dniu 24. Października 1874 nastąpiło uroczyste otwarcie szkoły w obecności Marszałka krajowego, członków Wydziału krajowego, delegatów c. k. wszechnicy, c. k. politechniki, szkoły dublańskiej, Rady miejskiej, licznych gości i całego grona zamianowanych profesorów.

Dnia tegoż popołudniu w obecności grona profesorów i uczniów, posadzony został dąb szkolny, jako jednoroczne drzewko, przyniesione z lasu w Biłohorszczy, pod Lwowem.

Uczniów na kurs I. przyjęto 19, na kurs II., na mocy reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 31. Sierpnia 1874 L. 10.124 przyjęto 4 słuchaczy, uczęszczających w r. 1873/4

na wykłady leśnictwa w akademii technicznej, a na mocy reskryptu tegoż Ministerstwa z dnia 8. Lutego 1875 L. 1.253 także jednego leśnika, posiadającego już egzamin państwowy na samodzielnego gospodarza leśnego. Liczba pierwszych uczniów wynosiła zatem 24.

Grono nauczycielskie składało się:

a) z profesorów:

Henryka Strzeleckiego, zarazem dyrektora szkoły i Władysława Tynieckiego;

b) z adjunkta

Dr. Zygmunta Romera;

c) z docentów:

Dr. Tomasza Staneckiego i Dr. Bronisława Radziszewskiego, profesorów c. k. wszechnicy, Józefa Jägermanna i Leonarda Marconiego, profesorów c. k. politechniki, Dr. Alfreda Zgórskiego, dyrektora Towarzystwa zaliczkowego, Dr. Ernesta Tilla, adwokata krajowego i Bonifacego Dąbkowskiego, inżyniera kolei arcyks. Albrechta.

Z własnej chęci wykładali:

Dr. Edward Sawicki, lekarz praktyczny, higienę, Juliusz Jaksa Bykowski, profesor c. k. politechniki, mechaniczną technologię drewna, Romuald Makarowicz, sekretarz Towarzystwa oficyalistów prywatnych uczył śpiewu choralnego.

W skład kuratoryi szkoły weszli:

ze strony c. k. Rządu Dr. Kajetan Orlecki c. k. radca Namiestnictwa;

ze strony Wydziału krajowego J. E. hr. Włodzimierz Dzieduszycki właściciel dóbr ziemskich;

ze strony c. k. Towarzystwa gospodarczego książe Adam Sapieha właściciel dóbr ziemskich i Prezes tegoż Towarzystwa. Książe Adam Sapieha wystąpił w r. 1875 z kuratoryi, na jego miejsce zamianowany został p. Dr. Piotr Gros właściciel dóbr ziemskich i wiceprezes Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego.

Marszałkiem krajowym był natenczas J. O. książe Leon Sapieha; — referentem szkolnym w Wydziale krajowym Dr. Paweł Skwarczyński, których szczeremu i gorliwemu popieraniu komitetu Towarzystwa gospodarczego pod prezesostwem p. Seweryna Smarzewskiego zawdzięcza szkoła głównie swoje istnienie.

Wielce życzliwymi orędownikami szkoły w c. k. Rządzie centralnym byli: Minister rolnictwa Dr. Chlumecky i Minister dla Galicyi Dr. Floryan Ziemiałkowski.

Do poparcia zaś celów jak i wyposażenia nowo utworzonej krajowej szkoły gospodarstwa lasowego, przyczyniły się tak władze zwierzchnicze rozmaitemi zarządzeniami, jak i ciała i osoby prywatne hojnymi darami. Przytaczamy tu dla wiecznej pamięci najważniejsze:

1. Wysoki Sejm uchwałą z dnia 7. Października 1874 wyznaczył dla pierwszych trzech lat istnienia szkoły roczną sumę zhr. 2.400 na stypendya dla uczniów. Sumę tę przeznaczył następnie Wysoki Sejm do włącznie 1884 roku; od roku 1885 zredukowaną została takowa na zhr. 1800.

2. Wydział krajowy reskryptem z dnia 11. Grudnia 1874 L. 24.627 podaje do wiadomości, że władze uniwersyteckie zezwoliły na to, aby szkoła mogła korzystać z biblioteki, ogrodu botanicznego, z laboratorium chemicznego i muzeów przyrodniczych.

3. Wydział krajowy przeznaczył z realności na Szumanówce, przeznaczonej na szkołę weterynaryi, 5 morgów gruntu na szkółki i ogród doświadczalny.

4. Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 17. Maja 1875 L. 8.942 wydał instrukcję co do używania lasów winnickich dla celów naukowych szkoły.

5. Magistrat miasta Lwowa odezwą z dnia 10. Kwietnia 1875 L. 7.749 do kuratoryi szkoły zawiadamia, że Reprezentacya miasta zezwoliła na odbywanie wycieczek szkoły do lasów miejskich.

6. Ukończonym uczniom szkoły, jeżeli nie przekroczyli wieku popisowego, wolno było korzystać z prawa jednorocznej służby wojskowej, według §. 21. ustawy wojskowej z dnia 5. Grudnia 1868. Prawo to rozszerzonym zostało następnie i na uczniów, których wiek popisowy zastanie w drugim kursie; — w takim bowiem razie ulegają asenterunkowi warunkowemu, — podobnie jak gimnazyści i realiści z ostatnich klas wyższych.

7. Za przyczyną komitetu Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego darowało szkole Ministerstwo rolnictwa wszystkie sprzęty, środki naukowe i książki, sprawione dla wykładów prywatnych w akademii technicznej.

8. VII. Rada ogólna Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego odstąpiła szkole z biblioteki Towarzystwa wszystkie książki, odnoszące się do leśnictwa.

9. Wiele przedmiotów muzealnych, jako też teodolit wielkiej wartości, otrzymała szkoła w darze od hrabiego Włodzimierza Dzieduszyckiego.

10. Zbiorem marmurów i galmanów krzeszowickich obdarzył szkołę hrabia Artur Potocki.

Nowo urządzona szkoła poczęła rozwijać się bardzo pomyślnie; — zapanował w niej od razu duch dobry, który ją dzięki Bogu i dotąd nie opuścił. Uczniowie, jakkolwiek różnego wieku i stopnia wykształcenia, zbratali się z sobą i przyjęli za hasło: Miłość kraju ojczyzny, pracę i świętość obowiązku. W nauczycielach znaleźli szczerych przyjaciół, którzy im we wszystkim dobrym przyświecali przykładem.

Szkoła cieszyć się zaczęła życzliwością powszechną i znalazła gorliwego orędownika w osobie hrabiego Włodzimierza Dzieduszyckiego.

Na pierwszy jednak cios dotkliwy nie długo czekała szkoła; oto rozporządzeniem Ministerstwa rolnictwa już z dnia 13. Lutego 1875 (L. 9. Dz. u. p.), wydane zostały przepisy do odbywania egzaminów państwowych dla służby technicznej w administracji lasów państwowych. Jako główny warunek przypuszczenia do takiego egzaminu postanowiono: uzyskaną w szkole średniej dojrzałość akademicką (§. 2.) a nadto postanowiono, aby egzamin taki odbywał się w Ministerstwie rolnictwa w Wiedniu (§. 3.)

Pierwszy warunek nie byłby jeszcze tak straszny, bo zawsze wstępowało do szkoły naszej po kilku maturzystów, egzamin zaś odbyć się mający w Wiedniu, stawał ze strony językowej wielkie a częste nawet nieprzewyciężone trudności, jakoteż wymagał kosztów znacznych.

Ale przypuśćmy, że trudności wspomniane potrafiłby ktoś przewyciężyć, — to późniejsze rozporządzenia ministeryalne wykluczyły uczniów naszych, nawet maturzystów — od bezpośredniego wstąpienia w służbę rządową tak techniczną jak i administracyjno-policyjną. Rozporządzeniami bowiem Ministerstwa rolnictwa z dnia 4. Lutego 1883 (L. 16. Dz. u. p.) z dnia 27. Lipca 1883 (L. 137. Dz. u. p.) i 11. Sierpnia 1884 (L. 125 Dz. u. p.), aspiranci do służby leśnej państwowej oprócz warunków wskazanych, w rozporządzeniu Ministerstwa rolnictwa z dnia 13. Lutego 1875 wykazać się muszą, że zdali obydwie teoretyczne egzamina państwowe w szkole głównej dla kultury ziemiańskiej w Wiedniu, przepisane rozporządzeniem Ministerstwa oświaty w porozumieniu z Ministerstwem rolnictwa z dnia 8. Grudnia 1881 (L. 1. z r. 1882 Dz. u. p.), jakoteż, że słuchali wykładów o systemie zabudowania dzikich potoków leśnych i z wykładów tych składali egzamin.

Chociaż w rozporządzeniu dla odbywania teoretycznych egzaminów państwowych jest ustęp, że uczniom średnich szkół leśniczych którzy ukończyli naukę celująco i posiadają egzamin dojrzałości ze szkoły średniej, jest dozwolone przystąpienie do teoretycznych egzaminów państwowych, — lecz któryż z uczniów naszych, nie mówię już o kosztach znacznych, których wymaga podróż do Wiednia, będzie mógł korzystać z tego przyzwolenia, ucząc się tu po polsku?

Na największe trudności natrafia zwłaszcza egzamin pierwszy państwowy, odbywający się z nauk przygotowawczych, które każdy profesor wykłada i egzaminuje inaczej; egzamin bowiem drugi t. j. czysto fachowy, mniejsze już następcza trudności, gdyż w wykładach fachowych większa już panuje jednolitość i pozostaje więcej tylko sama trudność językowa.

To też każdy z ukończonych uczniów naszych, który aspirować myśli o posadę leśną państwową, iść musi jeszcze do szkoły głównej w Wiedniu na półtora roku lub dwa lata; albo co się dzieje częściej, każdy maturzysta, który się chce dostać do służby leśnej rządowej, idzie wprost na trzy lata do tejże szkoły, naturalnie, jeżeli ma potrzebne fundusze, w przeciwnym razie wybiera sobie zawód inny.

Utrudniony więc jest wielce młodzieży naszej przystęp do służby leśnej państwowej, — i tylko wielkiemu zamiłowaniu do zawodu leśniczego przypisać należy, że z uczniów naszych przecież dziewięciu tej żmudnej podjęło się pracy, jak to zobaczymy na swoim miejscu. (§. 14).

Wszystko to jednak nie miało by miejsca, gdyby w urzędzeniu krajowej szkoły leśnictwa było się poszło za intencjami Wysokiego Sejmu, opartemi na światłej opinii Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego, tj. gdyby od razu powstała była szkoła leśnictwa wyższa.

Ale wróćmy do przerwanej wątku o rozwoju szkoły obecnej.

Już pierwszy egzamin wstępny wskazał, jak ciężka praca czekała profesorów i uczniów; że zaś ta praca była wdzięczna, okazała promocyą uczniów; bo z końcem pierwszego roku naukowego z przyjętych 24 uczniów odpadło tylko 4. Jednakowoż zaraz w pierwszym roku naukowym przyszło grono profesorów do przekonania, że ze względu na nader słabe przygotowanie uczniów, naukom ogólnie kształcącym i uzasadniającym należy poświęcić uwagę nierównie większą, niż tego wymagał plan naukowy; niejednej bowiem rzeczy uczyć trzeba było, którą uczeń winien był przynieść ze sobą. Ale co gorsza, prawie każdego roku naukowego musieli profesorowie stosować wykłady swoje do stopnia wykształcenia większości uczniów. Przytem wyrobić się musiała osobna metoda nauczania, i egzaminom półrocznym nadać musiano większą wagę i ścisłość, jak to przewidywał statut organizacyjny; jakoteż utrudnioną została promocyą, nie tylko na kurs drugi, ale i z półrocza każdego na następny; tem bardziej, gdy po ukończeniu nauki przez lat kilka, nikt się nie zgłaszał do egzaminu ogólnego, przewidzianego w §. 10. statutu.

Grono profesorów postanowiło przeto starać się o zmianę odnośnej alinei §. 10. statutu, proponując zamiast egzaminu ogólnego, wydawanie absolutoryum na podstawie postępów, okazanych w ścisłych egzaminach półrocznych i to tylko takim uczniom, którzy ze wszystkich przedmiotów — a w szczególności z przedmiotów fachowych — uzyskali przeciętną notę najmniej dobrą. Kuratorya szkoły zgodziła się na zmianę powyższą, rokowania jej jednak z W. Wydziałem krajowym nie odniosły skutku pożądanego.

Po niejakiem czasie, bo już w roku 1875., okazało się pomieszczenie szkoły za szczytłem, zwłaszcza co do pracowni profesorów nauk przyrodniczych i muzeów; sale bowiem wykładowe były bardzo dogodne.

Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 19. Lipca 1875. przyzwolił przeto na wybudowanie werandy drewnianej, na pomieszczenie okazów większych, nie dających się pomieścić w budynku szkolnym, przy której to werandzie na pół otwartej urządzono dwie izby na letnie pracownie dla profesorów botaniki i zoologii.

W jesieni zaś roku 1877., gdy szkoła obdarzoną została mnogością okazów przemysłu leśnego z wystawy krajowej, które nie podobna było umieścić pod dachem, otrzymała szkoła od księcia Adama Sapiehy pawilon wystawowy, tak zwany Krasieczyński, który na mocy reskryptu Wydziału krajowego z dnia 26. Października 1877 L. 34,961 — sprowadzony z placu wystawy i postawiony, był nie tylko składem na okazy leśne, ale zewnętrzną swą powierzchownością stał się wielką ozdobą szkoły.

Pod względem sił naukowych stał się potrzebnym szkole drugi adjunkt. Kuratorya, poparłszy sprawę tę gorąco, wyjednała, że Wydział krajowy umieścił w budżecie na rok 1879. zł. 800 na płacę drugiego adjunkta. A gdy Wysoki Sejm uchwalił tę pozycję w budżecie, Wydział krajowy reskryptem z dnia 11. Lutego 1879. l. 3.255 na przedstawienie Kuratoryi nadał prowizorycznie posadę drugiego adjunkta p. Zygmuntowi Demianowskiemu, który to nowy dowód życzliwości władz zwierzchniczych szkoła z tem większą przyjęła wdzięcznością, gdy p. Demianowski był swego czasu jej uczniem.

W roku zaś 1881. reskryptem z dnia 29. Kwietnia 1881. do L. 19.956 Wydział krajowy po ustąpieniu dra Zygmunta Romera, nadał posadę drugiego adjunkta p. Bronisławowi Błockiemu, także niegdyś uczniowi szkoły, posuwając p. Zygmunta Demianowskiego na pierwszego adjunkta.

§. 8. Jakkolwiek krajowa szkoła gospodarstwa lasowego w ówczesnem swoim pomieszczeniu rozwijała się pomyślnie, to dbała o jej przyszłość lepszą Władze zwierzchnicze myślały już od roku 1881. o jej rozszerzeniu, zwłaszcza gdy coraz bardziej zwiększały się przedmioty muzealne, brak był pracowni zimowych dla profesorów nauk przyrodniczych, jako też ogród doświadczalny, będąc zawsze małym, ustawieniem pawilonu Krasiczyńskiego zmniejszył się znacznie.

Różne powstawały projekty; naprzód chciano zakupić realność Grabowskiego, znajdującą się obok szkoły, — następnie realność Ezop'a położoną naprzeciwko szkoły; a gdy projekty te nie przysły do skutku, zamierzono przenieść szkołę do realności na Szumanówce, nabytą przez Wydział krajowy na pomieszczenie szkoły weterynaryi, której utworzenie rozchwiało się na razie. Gdy jednak rokowania z c. k. Rządem co do urządzenia c. k. szkoły weterynaryi przysły do skutku, musiano zaniechać myśl przeniesienia tam szkoły leśnictwa i poruszono znowu plan dokupienia realności sąsiedniej niegdyś Grabowskiego i pozostawienia szkoły na miejscu, albo zakupienia na przeniesienie szkoły realności Miłaszewskiego, położonej przy ulicy Stryjskiej pod l. 24. Na posiedzeniu Kuratoryi dnia 3. Stycznia 1881., w którym uczestniczył także referent Wydziału krajowego Dr. Józef Wereszczyński, zgodzono się na plan drugi, do czego następnie przychylił się Wydział krajowy i Wysoki Sejm, — a c. k. Rząd przyczynił się do zakupna realności i wystawienia budynku szkolnego znacznym datkiem.

Stanął więc okazały budynek szkolny, przysposobiono grunt pod ogród; a w jesieni 1882 i na wiosnę 1883 przeniesiono nie tylko cały ruchomy inwentarz szkoły, ale także prawie wszystkie drzewa i krzewy z arboretum, nie wyłączając dębu pamiątkowego — wówczas już dziewięcioletniego drzewka — na nową siedzibę szkoły, w której rozpoczęto rok naukowy 1882/3.

Chociaż nowe pomieszczenie szkoły przewyższa pod każdym względem dawniejsze, — to nie bez żalu opuszczaliśmy to ciche, skromne ustronie, w którym pierwsze jeszcze nieśmiało stawialiśmy kroki, w którym tak dobrze nam się wiodło, z którego oddaliśmy krajowi przeszło 80 pracowników silnych nauką, sercem i dłonią.

Kończąc na tem pogląd historyczny na rozwój krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, wspomnieć musimy jeszcze o niektórych faktach wybitniejszych.

Dnia 13. Września 1880. raczył zaszczycić Najjaśniejszy Pan szkołę naszą Swoją obecnością.

Dnia 10. Października 1878. odwiedził ją Jego c. i k. Wysokość Arcyksiążę Karol Ludwik.

W roku 1879. JE. hr. Hieronim Mansfeld, c. k. Minister rolnictwa.

W tymże roku zwiedził szkołę Marszałek krajowy JE. hr. Ludwik Wodzicki, a w roku 1881. Marszałek krajowy dr. Mikołaj Zyblikiewicz.

Dnia 6. Września 1881. i 22. Października 1884. JE. hr. Juliusz Falkenhayn, c. k. Minister rolnictwa.

Dnia 22. Października 1884. JE. p. Namiestnik Filip Zaleski.

W roku 1877. wzięła szkoła udział w wystawie krajowej i nagrodzoną została dyplomem honorowym.

W roku 1879. obesała szkoła wystawę powszechną w Paryżu i zaszczyconą została wspomnieniem honorowym i dwoma medalami.

W roku 1881. wystawiła szkoła kolekcję środków naukowych na wystawie przyrodników i lekarzy w Krakowie i otrzymała dyplom honorowy.

Dyrektor szkoły i profesor Tyniecki byli do roku 1884. egzaminatorami przy egzaminach państwowych z leśnictwa; od tego czasu nie powoływano ich na tę godność — pomimo propozycji Towarzystwa leśnego galicyjskiego — a to wrzekomo dlatego, że ponieważ zgłasza się do egzaminu państwowego na gospodarzy samoistnych coraz więcej byłych uczniów krajowej szkoły leśnictwa, uznano za niestosowne, aby ciż byli egzaminowani przez dawniejszych swoich profesorów (?).

Dyrektor szkoły brał udział przez kilka razy w kongresie leśnym w Wiedniu a w r 1884. i 1886. powołany został przez c. k. Ministerstwo rolnictwa do ankiety obradującej w Wiedniu nad urządzeniem stacyj doświadczalnych leśnych.

Dyrektor szkoły wspólnie z profesorem dr. Tomaszem Staneckim jako docentem klimatologii w szkole naszej, wezwani byli w jesieni roku 1884. przez Ministerstwo rolnictwa do zwiedzenia stacyj radyalnych meteorologiczno-leśnych w Retz w Austrii dolnej; a w r. 1885 towarzyszyli oni c. k. radcy ministeryalnemu Drwi Lorenzowi przy zakładaniu takichże stacyj na Podolu, między Konstancją a Skałą, w powiecie borszczowskim, które to stacye na wezwanie c. k. Ministerstwa rolnictwa zlustrował Dr. Stanecki w roku 1886.

c) Statystyka Szkoły.

1. Siły naukowe.

§. 9. Według uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 17. Grudnia 1885. składa się Grono nauczycielskie kraj. Szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie: z trzech profesorów fachowych, jednego adjunkta i pięciu docentów. Posada trzeciego profesora nie jest jednak dotąd obsadzona.

W skład grona nauczycielskiego wchodzi w roku 1885/6:

Henryk Strzelecki dyrektor i pierwszy profesor fachowy, który wykłada: historię i statystykę leśnictwa, cięcie lasu, pozyskanie płodów leśnych, pielęgnowanie lasu, urządzenie lasu i zawiadywanie lasem.

Władysław Tyniecki drugi profesor fachowy, wykłada: botanikę ogólną i leśną, fizyologię roślin, mineralogię i geologię, pedologię, ochronę lasu i uprawę lasu, zarządza biblioteką szkolną i kieruje ogrodem szkolnym.

Zygmunt Demianowski pierwszy adjunkt, wykłada: matematykę zastosowaną, miernictwo i niwelację, zarys inżynierii leśnej, ocenienie lasu i łowiectwo, uczy także rysunków do miernictwa i inżynierii leśnej. Nadzoruje muzea inżynierii i leśnictwa i muzeum łowieckie, jakoteż zarządza budynkiem szkolnym.

Bronisław Błocki drugi adjunkt, wykłada: zoologię ogólną i leśną i nadzoruje muzea przyrodnicze i ogród szkolny.

Dr. Tomasz Stanecki profesor c. k. wszechnicy jest docentem matematyki, fizyki, meteorologii i klimatologii.

Dr. Bronisław Radziszewski jest docentem chemii ogólnej.

Dr. Edmund Burzyński kustosz c. k. biblioteki uniwersyteckiej, jest docentem stylistyki ogólnej i biurowej i pełni obowiązek docenta ekonomii politycznej i administracji.

Wincenty Tchirschnitz kierownik c. k. szkoły rysunków dla przemysłu artystycznego przy muzeum przemysłowem, uczy rysunków wolnорęcznych i linearnych.

Dawniej należeli do grona nauczycielskiego:

Ś. p. Dr. Zygmunt Romer, jako adjunkt pierwszy wykładał zoologię ogólną i leśną. Ustąpił z końcem roku 1879/80. pozostawiając w pracach swoich pamięć niezatartą.

Bonifacy Dąbkowski inżynier kolei Albrechta jako docent wykładał miernictwo i niwelację, z rysunkami do tego przedmiotu. Ustąpił z końcem roku 1874/5.

Leonard Marconi profesor c. k. politechniki, uczył rysunków wolnорęcznych i linearnych. Ustąpił z końcem roku 1875/6.

Józef Jägermann profesor c. k. politechniki, jako docent uczył miernictwa i niwelacji i inżynierii leśnej z rysunkami do tych przedmiotów. Ustąpił z dniem 1. Lutego 1882.

Dr. Ernest Till adwokat krajowy, jako docent uczył ekonomii politycznej i administracji. Ustąpił 1. Grudnia 1883.

Dr. Alfred Zgórski dyrektor towarzystwa zaliczkowego, jako docent uczył stylistyki ogólnej i biórowej. Ustąpił 1. Grudnia 1883.

2. Środki naukowe.

§. 10. Środki naukowe wzrastały, już to z zakupna — na co w budżecie corocznym szkoły umieszczona jest znaczna kwota — już z darów W. Rządu, towarzystwa gospod. gal. i z prywatnej ofiarności. Między dawcami pierwsze zajmuje miejsce JE. hr. Włodzimierz Dzieduszycki, który dla szkoły naszej miał zawsze otwartą rękę.

Ale musielibyśmy wypisać długi szereg nazwisk, właścicieli lasów, leśników, byłych uczniów naszych, i innych osób, którzy darami swoimi wzbogacali zbiory tutejsze. Także wycieczki nasze po różnych stronach kraju, wystawa lwowska, wiedeńska, buda-peszteńska a nawet paryska, napełniły nasze muzea cennymi okazami. W dziale zoologicznym podnieść tu musimy nie zrównane dotąd prace ś. p. Dr. Zygmunta Romera.

Środki naukowe rozdzielają się:

- a) na okazy do nauk ogólnie kształcących,
- b) okazy do nauk przyrodniczych,
- c) okazy do nauk pomocniczych,
- d) okazy do nauk fachowych,
- e) okazy dla łowiectwa,
- f) na bibliotekę i
- g) ogród botaniczny i doświadczalny.

a) Okazy do nauk ogólnie kształcących.

Okazy te składają się z map geograficznych: całej kuli ziemskiej, Europy, Austrii, Galicji; mapy pocztowej i kolejowej Europy.

Mapy są rozwieszane w sali wykładowej kursu pierwszego i w pokoju profesorskim.

b) Okazy do nauk przyrodniczych.

Takowe składają się w części z tablic i obrazów ściennych, umieszczonych w obydwu salach wykładowych, jakoteż z przedmiotów rzeczywistych, znajdujących się w osobnych salach muzealnych w gablotach i szafach oszklonych.

Muzea rozdzielone są według głównych trzech działów nauk przyrodniczych.

I. Muzeum dla zoologii.

Muzeum dla zoologii umieszczone jest w głównej sali muzealnej i zawiera następujące okazy.

A) Zwierzęta kręgowce.

1. Ssaki.

Niedoperze okazów	3
Owadożerne „	3
Gryzonie „	4
Mięsożerne „	3
Szkielety całe „	2
Szkielety głowy „	8

2. Ptaki.

Drapieżne okazów	6
Spiewające „	13
Krzykacze „	2
Łażące „	4
Kuraki „	2
Brodzące „	8
Pływaki „	5
Szkielet cały „	1

3. Gady.

4 okazy zupełne i 1 szkielet.

4. Płazy.

3 okazy zupełne i 2 szkielety.

5. Ryby.

1 okaz zupełny i 1 szkielet.

Szkoła posiada przeto tylko te okazy, które są potrzebne do objaśnień wykładów zoologii; — do większych demonstracji stoi jej otworem muzeum hr. Dzieduszyckich i c. k. wszechnicy.

B) Owady.

I. Zbiór owadów systematycznie zestawiony, ze szczególnem uwzględnieniem owadów szkodliwych i pożytecznych w gospodarstwie lasowem, a mianowicie:

1. Zbiór owadów tęgoskrzydłych (chrząszczy).
2. „ motyli dużych.
3. „ motyli drobnych.
4. „ owadów błonoskrzydłych.

II. Zestawienie rzędów owadniczych według formacji geologicznych, w jakich poszczególne rzędy poraz pierwszy na ziemi się pojawiły.

III. Przedstawienie anatomicznej budowy ciała owadniczego.

IV. Zestawienie chodników szkodliwych w gospodarstwie lasowem korników.

V. Zbiór jaj, gąsienic i poczwerek owadów szkodliwych w gospodarstwie lasowem.

VI. Szereg gablotów, w których zestawione są instruktywne okazy drzew leśnych uszkodzonych przez owady. Przy każdym okazy znajduje się odpowiedni gatunek owadów, ile możliwości we wszystkich stadyach przechodowych.

VII. Rozmaite ciekawe liczne okazy jak n. p. szyszki uszkodzone przez dzięcioła.

Szyszki uszkodzone przez wiewiórkę.

Młode drzewka uszkodzone przez norniki.

Jodła uszkodzona przez jelenia.

Świerk stary otarty z kory przez dzika.

VIII. Bardzo liczny zbiór okazów drzew leśnych, uszkodzonych przez owady, przeznaczony do demonstrowania podczas wykładów i repetytoryów, z których część znaczna znajduje się w pracowni zoologicznej.

IX. Zbiór modeli gipsowych do anatomii człowieka, przedstawiających:

a) oko;

b) ucho;

c) serce;

d) płuca.

II. Muzeum dla botaniki i fizjologii roślin.

Takowe znajduje się częścią w głównej sali muzealnej, częścią w osobnym muzeum botanicznym i w pracowni botanicznej.

W Muzeum tem znajduje się: zbiór owoców nasion, drzew i krzewów w osobnej szafie bocznej.

Jedna szafa duża obejmuje okazy patologiczne: uszkodzenia przez grzyby i owady, zmurszenia, rany spowodowane wpływami mechanicznymi, rozwój nienormalny i t. p.

Druga szafa duża obejmuje okazy morfologiczne, przedstawiając różne formy korzeni przekrojów pni i gałęzi, próbki drewna swojskich i egzotycznych, kory i t. p.

Oprócz tego znajdują się w muzeum kołtuny, narośle olbrzymie, przekroje pni zdrowych i dotkniętych różnymi chorobami.

Jako dalsze środki pomocnicze przy nauce botaniki i fizjologii roślin, posiada szkoła 3 mikroskopy i modele Brendla. Zielniki obejmują florę krajową roślin jawnokwiatowych prawie zupełną, roślin bezkwiatowych zaś w ilości wystarczającej do celów naukowych; jak jedne tak drugie bywają corocznie odnawiane i dopełniane.

Zbiorek Thümena „die Pilze der Forstgewächse“ obejmuje 23 gatunków grzybów pasożytnych w tabliczkach oszklonych.

Z obrazów są tablice anatomiczne; obrazy drzew i krzewów Fiskaliego i Rossmesler'a, tablice do systematyki roślin w okazach zasuszonych; grzyby Lenz'a i t. d. w ramach oszklonych, jakoteż rysunki wolnорęczne (w szkole wykonane przez prof. Tynieckiego) grzybów pasożytnych naciągnięte na płótno.

Do anatomii drewna (objaśnianej sposobem makroskopijnym) są tablice przekrojów Nördlinger'a i Burkhart'a, jakoteż okazy drewna w kształcie klina lub książki.

III. Muzeum dla mineralogii i geologii.

Takowe mieści się w sali muzealnej głównej.

Zbiór mineralogiczny ułożony podług Leonhard'a, składa się z 250 minerałów, reprezentowanych zwykle w kilku okazach.

W zbiorze znajdują się głównie minerały, wchodzące w skład skał, albo przedstawiające wybitny interes użytkowy; są tu więc różne formy kalcytu i kwarcu, gipsy, skałce, łyszczyki i t. p., dalej kule fosforytów z Podola rosyjskiego, siarka ze Swoszowic i Truskawca, rudy żelazne i dalej piękne agaty i t. p.

Zbiór geologiczny, ułożony podług Credner'a, składa się głównie z 300 gatunków i odmian skał, reprezentujących prawie wszystkie grupy skalne.

Oprócz tego posiada szkoła kolekcję galmanów i przerobów cynkowych z Mysłachowic (w obwodzie Krakowskim), okazy skał z formacji węglowej i próbki węgla skalnego z Sierszy; kolekcję krajowych marmurów, porfiru i glin ogniotrwałych z okolicy Krzeszowic, kolekcję głazów narzutowych z okolicy Niska, zbiór skał i skamielin z Podola galicyjskiego, różne torfy i okazy przedstawiające przebieg zwietrzenia granitu i bazaltu, martwice wapienne i okazy różne, zbierane podczas wycieczek naukowych.

Zbiór paleontologiczny nie przedstawia systematycznej całości; składają się na niego: okazy formacji trzeciorzędowych z okolicy Pieniak, 26 pięknych okazów paleontologicznych z różnych formacji, 16 odlewów szczątków roślinnych formacji węglowej z fabryki Fricza, zbiorek odcisków liści z Bośni, zęby słonia pierwotnego.

Oprócz okazów naturalnych posiada szkoła tablice rysunkowe, przedstawiające formacje (idealne przekroje) Fraasa, widoki z różnych okresów geologicznych Kirchofera i tablice paleontologiczne Zittela.

c) Okazy dla nauk pomocniczych.

I. Narzędzia meteorologiczne.

Do wykładu meteorologii i klimatologii, jako też dla obznajomienia uczniów z użyciem narzędzi meteorologicznych, posiada szkoła:

- 1 barometer Fartina,
- 1 holosteryk,
- 1 psychrometer z klatką,
- 2 ombrometry,
- 1 anemoskop,
- 1 zegar słoneczny,
- 1 mapę prądów morskich.

II. Instrumenty do miernictwa i niwelacyi.

A) Instrumenty do pomiaru powierzchni.

1. Tyczki pojedyncze i składane.
2. Łańcuch 10. sążniowy i 20. metrowy z 10 szpilkami żelaznymi.
3. Taśma stalowa i 2 taśmy parciane.
4. Sążeń drewniany składany i metr drewniany.
5. Koło żelazne do mierzenia długości.
6. Węgielnica miernicza zwykła ze statywem i benbenkowa z laską.
7. Astrolabium ze statywem.
8. Instrument wynalazku Dyrektora Strzeleckiego ze statywem, libelą, busolą, podziałką i pionikiem.
9. Busola leśna z dioptrami.
10. Lusterko kątowe „Reichenbach'a“ do wytyczania kąta prostego i 45°, lusterko płaskie pod 45° w rurce drewnianej.
11. Pryzmat „Bauernfeind'a“.
12. Drewniany noniusz prosty i kątowy.
13. Sextant zwierciadłowy.
14. Stół mierniczy „Marinoniego“, stół mierniczy „Kraft'a“; stolik mały „Kraft'a“ do skicowania, — wszystkie z blatami, statywą, dioptrym, libelą, busolą i pionikiem.
15. Dwa lineale z lunetą.
16. Theodolit repetycyjny bez statywu.

B) Instrumenty do mierzenia powierzchni.

17. Cyrkiel setkowy zwykły i z przyrządem do liczenia setek.
18. Planimetr „Alder’a“.
19. „ „ „Amsler’a“.

C) Instrumenty do mierzenia wysokości.

20. Pachołek mierniczy Pressler’a ze statywem i rozmaitymi przyborami.
21. Luneta Pressler’a.
22. Dendrometr drewniany kieszonkowy.
23. Dendrometr Winkler’a.
24. Hipsometr Faustman’a.

D) Instrumenty do poziomowania.

25. Linia ważna 4 metrowa z libelą.
26. Linia zwykła 4 metrowa.
27. Łaty niwelacyjne pojedyncze i składane.
28. Łata niwelacyjna z tarczą ruchomą.
29. „ „ bez tarczy.
30. Instrument niwelacyjny stary z łukiem, do mierzenia kątów pionowych.
31. Instrument niwelacyjny z dioptrym.
32. Instrument niwelacyjny z lunetą, śrubą elewacyjną i ze statywem.
33. Trzy krzyże niwelacyjne.

E) Instrumenty do rysunków.

34. Sztuciec do rysunków (reiszeug).
35. Cyrkiel redukcyjny.
36. Cyrkiel na listewce.
37. Przenośnik z prawidłem.
38. Pantograf.
39. Przyrząd do mierzenia krzywej linii.
40. Podziałka drewniana graniasta.
41. Sztuciec mierniczy połowy (dwa trójkąty drewniane, podziałka mosiężna, cyrkiel, szpileczka do pikowania w oprawce, pilniczek).
42. Wzory rysunkowe M. Doll’a i Ludwika Woerner’a.

III. Modele i rysunki do inżynierii leśnej

Zbiór cegły i rur drenowych.

Modele połączenia bierwion.

Modele rozmaitych płotów.

Model lokomobili.

Model kafaru.

Model piły okrągłej czyli cyrkularki.

Model warsztatu stolarskiego.

Model ryży.

Model jazu.

Model zapory.

Model zastawy.

Dzieło Ernesta Glutbach’a: Der schwaizer Holzstyl.

Plany budowli domów, budynków gospodarczych, mostów, jazów, zaporów, zastaw i t. p.

d) Okazy dla gospodarstwa lasowego.

Okazy te są umieszczone w osobnych salach muzealnych i pod werandą oszkloną, tworzącą przedsionek budynku szkolnego od strony tylnej.

Na okazy grubsze zdałaby się szopa otwarta.

A) Narzędzia.

1. Do uprawy lasu:

Rydle i motyki swojskie, niemieckie i francuskie.

Grabie żelazne i drewniane.

Świdry do robienia dołków pod sadzonki i wydobywanie sadzonek: Heyer'a, Birmans'a i zwyczajne.

Narzędzia do przesadzania drzewek jednoletnich, żelazne i drewniane.

Narzędzia do sadzenia żołądzi.

Narzędzia francuskie do siewu nasion drobnych.

Narzędzia francuskie do przesadzania dębów jednoletnich.

Model brony.

2. Do pozyskania drewna.

a) Do ścinania drzewa i wyróbki drewna surowego:

Siekiery krajowe, niemieckie, francuskie, angielskie i amerykańskie.

Piły proste i łukowe styryjskie, francuskie i amerykańskie.

Tasaki rozmaite niemieckie i francuskie.

Noże do scinania wierzb koszykarskich.

Kliny żelazne i drewniane swojskie i francuskie.

Klucze do rozwierania pił.

Pilniki do ostrzenia pił.

Sapiny i drągi okute do przewracania i przewalania drewna.

b) Do przerabiania drewna:

Piła tracka ręczna.

Piła tartaczna prosta z osadą.

Piła tartaczna okrągła cyrkularka.

Heble do sporządzania drutów drewnianych na zapałki, stopy i t. p.

Przyrząd do odkorowania wierzb koszykarskich.

3. Do pielęgnowania lasu:

Tasaki, niemieckie i francuskie, sierpy, łopatkki i piłki niemieckie i francuskie do okrzesywania gałęzi.

Przyrząd całkowity do okrzesywania gałęzi na drzewach starszych, używany we Francji przez robotników wprawnych umyślnie do tego.

4. Do wymiaru drzewa i drewna.

Kluby do wymiaru grubości drzewa i drewna. (Kluby zwyczajne, Kraft'a, Friedrich'a, Gangloff'a w kształcie laski i t. d.)

Lineał do mierzenia grubości kłoców.

Taśma do mierzenia obwodu drzewa i drewna, taśma w puszcze, laska metrowa i cyrkiel lineałowy do mierzenia długości drewna.

Dendrometer Winkler'a z nogą, dendrometer zwierciadełkowy Faustman'a, — dendrometer francuski, — pacholek mierniczy Pressler'a, — luneta Pressler'a do oznaczania punktu prawidłowego na drzewie stojącym.

B) Płody główne leśne.

1. Drewno surowe.

Zbiór drewna wszystkich rodzajów drzew w przekrojach i klockach.

Zbiór systematycznie zestawionych przekrojów prawidłowych i nieprawidłowych.

Zbiór drewna w kształcie klina ściętego i książki do nauki rozpoznawania drewna.

Zbiór przekrojów przezroczystych Nördlinger'a i Burkhart'a, służących do rozpoznawania drewna sposobem makroskopijnym.

Zbiór chorób i wad drewna.

Zestawienie całego przebiegu murszenia drewna.

2. Płody z przerobienia drewna.

a) Z przerobienia mechanicznego.

α) Drewno tarte.

Rozmaite tarcice, brusy, listwy, sztachety, łaty; brusy z drewna bukowego zmurszałego na ule; drewno bukowe przyrządzone do robienia części składowych mebli giętych; deski rznęte sposobem francuskim (*bois quartier*), — model kloca przerzniętego w ten sposób; klocki do brukowania ulic.

Kleпки dna i desczułki rezonansowe rznęte; części składowe parkietów.

Garnitur wyrobu czopów świerkowych do beczek.

Furniry swojskie i francuzkie.

Części składowe i gotowe skrzynki i pudełka do przechowania i przesyłania rozmaitych przedmiotów.

β) Drewno łupane.

Gonty i gonciki, dranice, desczułki na rezonanse i klawiaturę, łuby sitarskie, kleпки na naczynia domowe, beczki i kadzie.

γ) Drewno przerabiane heblami.

Druty na zapalki i story; wióry na pudełka; tasiemki i nitki do rozmaitych robót tkanych lub plecionych (na spartoryę); tak zwana wełna drewna do pakowania.

δ) Drewno gięte.

Obwody zwyczajne na koła; próbki drewna giętego na meble.

ε) Rozmaite gotowe wyroby.

Parkiety; naczynia bednarskie; garnitur cały wyrobu ligawek czyli fujarek; zabawki dla dzieci itp.

Koszyki, koszałki, ramki z pręcia wierzbowego, z kory, wiorów i t. p. Kapelusze z tasiemek drewnnych.

Narzędzia do gospodarstwa domowego, jak łopaty, czerpaki, grabie, widły, kosiska itp.

Zbiór rozmaitych lasek do spaceru.

b) Płody z przerobienia chemicznego.

Zbiór węgli z drewna wszystkich rodzajów drzew.

Terpentyna, maź, smoła, kwas i wyskok drewny; — potaż, celuloza, papier i tektura z drewna.

C) Płody uboczne lasu.

Kora garbarska dębowa i świerkowa, łyko, turzyca drzączkowa (*Curex brisoides* L), służąca do wyścielania mebli, przygotowana do wywozu za granicę; nasiona leśne, wyroby z hubki bukowej.

D) Modele.

Model przenośny suszarni słonecznej do wyluskiwania szyszek drzew iglastych.

Model mielerza stojącego do zwęglenia drewna.

Model tartaku wodnego o jednej pile.

Model rozmaitych narzędzi, statków i przyrządów do uprzątywania i wyprowadzania drewna, jak: taczki i wozy, sanki i sanie, ryzy czyli żłoby suche i wodne i t. d.

Modele różnorodnych sposobów wiązania i spławu drewna, w plenicach, pasach i trawach, używanych na Bugu, Sanie, Wiśle, Czeremoszu, Prucie i na rzekach innych krajów.

Model galaru używanego do spławiania płodów leśnych na Sanie.

Model jazu.

Model zapory czyli kłauzy do zbierania wody do spławu w potokach i rzekach górskich.

Wszelkie przedmioty wchodzące w zakres pozyskania płodów leśnych, na jakie szkoła nie posiada modeli, objaśniają rysunki na tablicach ściennych.

e) Okazy do łowiectwa

umieszczone są w przedsioku u głównego wchodu do zabudowania szkolnego.

Rogi łośia, jelenia, daniela i sarny.

Głowa kozicy z różkami.

Głowa kozła z różkami mlecznymi.

Czaszka z dzika i wilka.

Broń: karabin dla straży lasowej kapsłowy z bagnetem; wiatrówka pojedynka i pompa do niej; — skałkówka dwururka; — dwie kapsłowe pojedynki; — okaz pojedynki używanej przez kłusownika. — Pistolety rozmaite kapsłowe i skałkowe.

Zbiór różnych pęknięć broni.

Rożki na proch z rogu jeleniego, zwykłego i szklane.

Trąbki myśliwskie.

Łapki na orły, jastrzębie, lisy i większą zwierzynę.

Łapka drewniana używana przez kłusowników.

Straszaki z piór na linewce i z podpórkami.

Grzechotka dla nagonki.

Model królikarni.

Model tryzuba dla sarn.

Sztuczne gniazda ptasie.

Siodło myśliwskie.

Gablot z rozmaitemi tutkami nabojewymi.

Okazy uszkodzeń przez dzika, jelenia i kozła.

Obrazy przedstawiające rodzaje polowań, zwierzęta łowne i tropy tychże.

Kalendarz łowiecki ilustrowany.

f) Biblioteka.

Biblioteka szkolna składa się z 1314 dzieł, które według katalogu rzeczowego rozdzielają się na poszczególne działy jak następuje:

1. Historia, geografia i statystyka	.	.	.	54
2. Ustawodawstwo i ekonomia polityczna	.	.	.	45
3. Stylistyka	.	.	.	14
4. Rysunki	.	.	.	7
5. Mapy i atlasy	.	.	.	16
6. Zoologia	.	.	.	74
7. Botanika	.	.	.	183
8. Mineralogia, geognozya i geologia	.	.	.	50
9. Wiadomości przyrodnicze w ogóle	.	.	.	13
10. Matematyka	.	.	.	53
11. Fizyka i meteorologia	.	.	.	53
12. Chemia	.	.	.	19
13. Nauka o siedlisku	.	.	.	13
14. Miernictwo, budownictwo, mechanika i technologia leśna	.	.	.	102
15. Wody i regulacja tychże	.	.	.	22
16. Stacje doświadczalne	.	.	.	8
17. Odnowienie i pielęgnowanie lasu	.	.	.	67
18. Ochrona i policja leśna	.	.	.	22
19. Użytkowanie lasu	.	.	.	24
20. Urządzenie lasu	.	.	.	61
21. Ocenienie i statystyka leśna	.	.	.	19
22. Zawiadywanie lasu	.	.	.	28
23. Leśnictwo w ogólności	.	.	.	68
24. Myśliwstwo i rybołówstwo	.	.	.	38
25. Rolnictwo, ogrodnictwo i torf	.	.	.	35
26. Inne umiejętności ogólne	.	.	.	67
27. Szkoły	.	.	.	20
28. Słowniki, katalogi, kalendarze i encyklopedye ogólne	.	.	.	28
29. Czasopisma i roczniki	.	.	.	111
Razem	.	.	.	1314

g) Ogród szkolny

dzieli się na dwie części, mniejszą obejmującą szkółki i grzędy doświadczalne, i większą, obejmującą arboretum.

W części pierwszej znajdują się szkółki drzew iglastych i liściastych, na kilku grzędach przedstawione są różne sposoby siewu i sadzenia; jedno jak i drugie jest wykonane przez uczniów szkoły pod kierownictwem prof. Tynieckiego. Inne grzędy przeznaczone są na wychowywanie roślin z nasienia lub ze sztabrów i na różne doświadczenia dendrologiczne i fizjologiczne.

W części drugiej, we właściwym ogrodzie botanicznym, posadzone są drzewa i krzewy krajowe i te z zagranicznych, które bez szkody wytrzymują zimy nasze, albo tylko lekkiej potrzebują ochrony; rośliny mrozów nie wytrzymujące, potrzebne do nauki botaniki, wysadzone bywają w wolny grunt tylko na lato.

Mała cieplarnia do przechowania takichże roślin, jak i do poczynienia doświadczeń fizjologicznych, jest nader pożądana.

Zbiór w arboretum jest już bardzo obfity, obejmując np. z działu drzew iglastych 47 gatunków, między tem jodeł i świerków 16, sosen 9, jałowców 7, modrzewiów 3, cisów 3 i t.p. Z drzew liściastych znajduje się dębów 13 gatunków, brzoź 8, wiązów 8, lip 5, topól 8, buków 3, grabów 2, leszczyn 3, jarzębów 9, głogów (*Crataegus*) 22 gatunków i t. d. Oprócz drzew iglastych i dębów, które są prawie wszystkie kupione, przeważna większość drzew i krzewów wychowana jest z nasion w ogrodzie szkolnym.

Do środków naukowych zaliczają się także lasy winnicke, należące do fundacyi Głowińskiego, a zostające w administracyi Wydziału krajowego, do których uczęszczać wolno uczniom szkoły tutejszej pod przewodnictwem profesorów.

Z powyższego przedstawienia środków naukowych łatwo przyjść można do przekonania, że szkoła tutejsza nie jest uboga w tym kierunku; i chyba tylko ten jeden czyniłby można zarzut, iż z powodu szczupłości miejsca, nie można dobrze rozstawić przedmiotów poszczególnych, a zatem przegląd ich nie jest dość łatwy, co przeszkadza w nauce bez pomocy profesorów. Szczególnie odnosi się to do muzeum technologii drewna.

3. Frekwencya uczniów i pobierane przez nich stypendya i zapomogi.

a) Frekwencya uczniów.

G) §. 11. Ruch frekwencyi uczniów przedstawia wykaz pod G).

Tu nadmieniamy tylko, że za ucznia ukończonego uważamy tego, który przy egzaminie z czwartego półrocza otrzymał z wszystkich przedmiotów postęp przynajmniej dostateczny. Promocya bowiem z jednego półrocza na drugie aż do czwartego, zawiśla również od tego samego warunku. Jeżeli zaś od wykazanych 377 uczniów, którzy znajdowali się w szkole przez 12 lat na początku roku naukowego odejmiemy 172 uczniów, którzy w tym czasie poprzehodzili na kurs drugi, — pokaże się, że do szkoły wstąpiło w 12 latach właściwie tylko 205 uczniów, z których 132 czyli 64% ukończyło naukę, a 73 czyli 36% odpadło.

Wiek uczniów ukończonych jak i przygotowanie ich naukowe zawiera wykaz

H) pod H).

Główny kontyngens uczniów dostarczała nam ukończona niższa szkoła średnia, chociaż byli tu maturzyści, ukończeni juryści i technicy. Prawie po równej części byli gimnazyści i realiści; w przecięciu okazywali gimnazyści umysł więcej rozwinięty i czynili także lepsze postępy w naukach.

b) Pobierane stypendya i zapomogi.

I) §. 12. Co do stypendyów i zapomóg pobieranych przez uczniów z funduszu krajowego przedstawione są takowe w skrajnych kwotach w wykazie pod I).

Podnieść tu musimy z ubolewaniem: że od roku 1885/6 zniżył Wys. Sejm kwotę stypendyjną dla uczniów szkoły naszej ze zł. 2400 na 1800 zł. (§. 7.). Gdy zważymy, że tu wstępuje młodzież jedna z najuboższych i że prawie wszyscy uczniowie, uczący się dobrze, potrzebują pomocy, to taką redukcję kwoty stypendyjnej uczuła młodzież nasza bardzo dotkliwie; tem bardziej, gdy szkoła nasza nie posiada stypendyów prywatnych i nie bywa przypuszczaną do konkurencyi o stypendya prywatne.

Dotąd ze stypendyów prywatnych nadał hr. Jan Szeptycki przez dwa lata jednemu z uczniów naszych stypendyum o zł. 120, a towarzystwo leśne galicyjskie udzielało przez dwa

lata dwóm uczniom naszym stypendya po zł. 100. Zapomogi chwilowe udzielał uczniom naszym od czasu do czasu hr. Włodzimierz Dzieduszycki, a zapomogę roczną zł. 50 otrzymywali uczniowie nasi przez ośm lat od radcy dworu i członka kuratoryi szkoły dr. Kajetana Orleckiego.

4. Wycieczki profesorów z uczniami.

§. 13. Najślabszą stroną nauki leśnictwa w kraju naszym jest to, że młodzież tak przed wstąpieniem do szkoły, jak i po wystąpieniu z niej, nie może mieć dobrej praktyki. Najprzód trudno się dostać w ogóle młodzieży na praktykę bezpłatną, a płacić za praktykę rzadko który może; a następnie przyznać musimy, że niewiele mamy w kraju gospodarstw lasowych, któreby rzeczywiście służyć mogły do nabycia praktyki pożytecznej.

Owoż wycieczki, które odbywają uczniowie z profesorami, mają cel podwójny. Raz służą one ogólnie jako środek naukowy demonstracyjny, a powtórę, zwłaszcza wycieczki większe i wycieczka wakacyjna, zastępują choć w części wielu uczniom zupełny brak praktyki. Gdyż nawet takie chwilowe przebywanie w lesie ucznia w towarzystwie profesora, który zwraca jego uwagę na wszystko, co jest widzenia i zastanowienia godne, a przytem tłumaczy przyczynę każdego spostrzeżenia, daleko lepszy wywrze skutek praktyczny, niż bezmyślne błąkanie się po lesie samego ucznia przez rok cały i więcej. Ale jest to zawsze nie wystarczające dla nabycia nauki praktycznej leśnictwa, i na tem chroma rzecz cała.

Byłoby więc bardzo pożądanem i przyczyniłoby się wielce do podniesienia wartości naszej szkoły, gdyby można uprosić właścicieli większych lasów, posiadających dobre gospodarstwa, aby utworzyli dla ukończonych uczniów naszych bezpłatne roczne miejsca praktykantów. Młody człowiek po roku takiej praktyki do jakiegokolwiek przyjdzie potem lasu, potrafi tam już snadniej zużytkować naukę nabytą, będzie mógł kształcić się dalej i wyrabiać na gospodarza samoistnego; co dziś jest zamknięte większej liczbie uczniów naszych, przez co takowi dziczeją, zapominają to, co się nauczyli i straceni są dla służby wyższej, gdyż nie mogą przystąpić do egzaminu państwowego na gospodarzy samoistnych. Także możeby się dało uzyskać u Wys. Sejmu fundusz jaki na stypendya dla ukończonych uczniów szkoły naszej celem odbycia dobrej praktyki.

Wracając do wycieczek, dodajemy, że jakkolwiek posiada szkoła na pokrycie kosztów wycieczek naukowych w budżecie zł. 600, to z przyczyny, że młodzież szkolna jest tak uboga, iż nie jest w stanie sama łożyć cokolwiek na wycieczki, nie wystarczyłaby ta kwota na opędzenie wydatków połączonych z wycieczkami, gdyby nie gościnność i uprzejmość właścicieli lasów, którzy szkole naszej nie żałują dachu i chleba. Także dyrekcye kolei żelaznych nie odmawiają uczestnikom wycieczek ulżeń w cenach jazdy.

Oprócz więc wycieczek częstych do Winnik i w najbliższe okolice Lwowa w ciągu każdego roku naukowego (zob. §. 7.), odbyła szkoła nasza następujące wycieczki wakacyjne: do Zarzecza, Krasieczyna, Pełkiń i Zapałowa; do Pacykowa, Łańcuta, Mikołajowa (pod Lwowem) i Rozdołu; do Jagielnicy, Kopyczyniec, Kobylówek; do Skolego, Pieniak, Krzeszowic; do Starzysk i Wiszenki; do Chorostkowa, Rasztowiec i Jabłonowa, a w roku 1885 na wystawę powszechną do Budapesztu.

Ten szereg zwiedzanych przez nas okolic, mówi sam za siebie, jak ogromne z tych wycieczek szkoła nasza pozyskała korzyści. Szczególnie odnosi się to do profesorów biorących udział we wszystkich wycieczkach; — to też herbarya nasze i wszelkie zbiory zwiększyły się stąd niezmiernie; nie mówiąc już o wzbogaceniu znajomości fizyografii kraju w ogóle i wiedzy o rozsiedleniu drzew w lasach naszych. Wdzięczność więc wielką należy się Wyso-

kiemu Sejmowi za dostarczenie funduszu na wycieczki, a właścicielom wyszczególnionych wyżej miejscowości za pozwolenie zwiedzenia ich lasów i pomoc, jaką znachodziła szkoła na każdym kroku.

5. Wiadomości o byłych uczniach.

§. 14. Z 132 uczniów, którzy w dwunastu latach ukończyli naukę w szkole tutejszej, znalazło 101 zatrudnienie w zawodzie leśniczym, a mianowicie są:

1. Adjunktami szkoły tutejszej	2
2. W służbie państwowej technicznej: (4 zarządcami leśnymi, 2 asystentami, 3 elewami)	9
3. w fundacyi Głowińskiego	1
4. „ Skarbkowskiej	5
5. w gminie miasta Lwowa	1
6. w innych gminach	3
7. u ks. Adama Sapiehy	6
8. u hr. Alfreda Potockiego	6
9. u hr. Włodzimierza Dzieduszyckiego	2
10. u hr. Artura Potockiego	2
11. u hr. Karola Lanckorońskiego	4
12. u ks. Jerzego Czartoryskiego	3
13. u ks. Eustachego Sanguszki	3
14. u hr. Baworowskich	2
15. u hr. Wilhelma Siemińskiego	2
16. u ks. Montlear	2
17. u ks. Marcelego Czartoryskiego	2
18. u p. Mikołaja Wolańskiego	2
19. u p. Weismana wraz z synem jego, który ukończył szkołę tutejszą	3
20. w lasach biskupich i kapitulnych	3
21. w Królestwie Polskiem i krajach zabranych	5
22. na Bukowinie	2
23. w Bośni	2
24. w Rumunii	1
25. po jednemu u różnych właścicieli lasów	28
	<hr/>
Razem	101
26. umarło	3
27. do szkoły Dublańskiej przeszło	4
28. do innego zawodu	6
29. niepomieszczonych	10
30. niewiadomo gdzie są	8
	<hr/>
Ogółem	132

W szkole głównej dla kultury ziemiańskiej w Wiedniu uzupełniało naukę 19; — egzamin państwowy na gospodarzy samoistnych zdało we Lwowie 52, w Wiedniu w c. k. Ministerstwie rolnictwa 9, razem 61.

Oprócz znanych nam dwóch przypadków ujemnych, prowadzą się zostający w służbie uczniowie nasi honorowo i są wierni wspomnianym wyżej hasłom naszym: „miłość kraju ojczystego, praca i świętość obowiązku“, pod którymi wstępują do szkoły i wstępują z niej.

d) Budynek szkolny i zewnętrzne wyposażenie szkoły.

1. Plan budynku szkolnego.

§. 15. Budynek szkolny wykonany został według planu zatwierdzonego przez Wysoki Wydział krajowy. Jestto dom parterowy w stylu poważnym i miłym dla oka, obrócony frontem do ulicy Mikołaja Zyblikiewicza i składa się z traktu środkowego i dwóch pawilonów bocznych. Pawilony łączy oszklona weranda, umieszczona w części tylnej, a cały budynek odsunięty o 36·5 metrów od ulicy jest wzniesiony na 9·07 metrów nad jej poziom i leży cały otoczony ogrodem.

W budynku mieszczą się 2 sale wykładowe, połączone obszernym opalonym kurytarzem, który służy za garderobę, Muzeum ogólne przyrodnicze, Muzeum botaniczne i dla uprawy lasu, Muzeum dla inżynierii leśnej, Muzeum dla technologii drewna i Muzeum dla łowiectwa, które ostatnie jest umieszczone w głównym wejściu, urządzone bardzo smakownie. Dalej znajdują się tu dwie pracownie profesorów botaniczna i zoologiczna, poczekalnia dla profesorów, kancelarya dyrekcyi i biblioteka służąca zarazem za salę konferencyjną. Weranda oszklona jest także rodzajem Muzeum, mieszczą się w niej przekroje drzew i t. p. okazy — właściwym zaś jej celem jest służyć uczniom na schronisko podczas przerw naukowych w zimie i w dnie słotne. Komunikacją między służbą a wszystkimi częściami budynku utrzymuje telegraf elektryczny.

K) Rozkład pomieszczeń poszczególnych uwidacznia plan sytuacyjny, przyłączony pod K.

2. Szczegółowe urządzenie sal wykładowych, laboratoryów i Muzeów.

§. 16. Niemając osobnych sal dla rysunków, znajdują się w salach wykładowych stoły, dające się podnosić lub nachylać, i zawierające szuflady, w których umieszczają uczniowie wszelkie przyrządy do rysunku i pisania i przechowywać mogą książki i skrypta. Do każdego stołu jest przeznaczony krzesło. Tak stoły jak i krzesła są urządzone prosto, ale bardzo właściwie; — nie kosztowały też dużo a były tak sporządzone, że w dwunastu latach i pomimo przeprowadzenia się bardzo małej wymagały naprawy.

Ponieważ główny kontyngens uczniów dostarcza szkole ukończona niższa szkoła średnia, przeto aby z tak małym a do tego przeważnie słabym przygotowaniem mózdz w dwóch latach wykształcić przyszłych gospodarzy lasowych, musi być nauka przeważnie prowadzona sposobem uzmysławiającym.

Oprócz więc okazów muzealnych, ogrodu i wycieczek, obwieszono są nadto sale wykładowe tablicami ściennymi, przedstawiającymi przedmioty wchodzące w wykłady na kursach odnośnych.

Laboratorium chemicznego nie posiada szkoła tak samo i gabinetu fizycznego; chemia bowiem i fizyka wykładane bywają na Wszechnicy.

Co się tyczy Muzeów, to Muzea do ogólnej botaniki, zoologii, mineralogii i geologii, urządzone zostały w tych rozmiarach, aby profesorowie tych przedmiotów mieli pod ręką tylko to, co koniecznie potrzebują do wykładów. Do demonstracyj większych i ćwiczeń służy Muzeum hr. Dzieduszyckich i Muzea przyrodnicze c. k. Wszechnicy, do których mają dostęp uczniowie nasi pod kierunkiem profesorów.

Dla dendrologii, patologii drzew, dla nauki o owocach i nasionach, dla uszkodzeń drzew przez zwierzęta a w szczególności przez owady, dla technologii drewna, dla uprawy lasu, dla miernictwa i inżynierii leśnej, są osobne Muzea i zbiory zaopatrzone obficie. (Zob. §. 10.)

Okazy drobniejsze i większą mające wartość, jako też biblioteka są umieszczone pod kluczem w szafach oszklonych, które, aby wyzyskać jak najwięcej miejsca, sięgają przeważnie aż pod sam sufit izb, w których są umieszczone. Cierpi na tem niezawodnie przegląd ogólny

okazów, jako też jest żmudne wyjmowanie takowych do wykładów, ale trudno było zaradzić temu. Dlatego też przedmioty delikatniejsze lub częściej używane, znajdują się w gablotach w szafie umieszczonej na środku ogólnego Muzeum przyrodniczego, albo na ścianach w ramach oszklonych.

Okazy Muzeum technologicznego znajdują się na pułkach, wiszą na ścianach, albo są umieszczone na stołach ustawionych środkiem sali.

Narzędzia do uprawy lasu stoją oparte o ścianę w Muzeum botanicznym; — narzędzia do pozyskania płodów leśnych i pielęgnowania lasu są umieszczone na ścianach w Muzeum technologii drewna, albo są ustawione tam na pułkach.

3. Ogród szkolny.

§. 17. Jak już nadmieniliśmy w §. 7. wolno szkole naszej używać do celów naukowych ogród c. k. Wszechnicy; — zresztą sam Lwów ze swoimi zakładami ogrodowymi, obfitującymi w liczne rodzaje drzew, o bardzo pięknych okazach, i najbliższe okolice Lwowa, są nader obfitem polem do nauki botaniki ogólnej i leśnej, bywają też wyszukiwane częstemi wycieczkami.

Ogród szkolny zawiera więc tylko arboretum, służące jako przedmiot demonstracyjny do codziennych wykładów botaniki w każdej porze roku i w każdym stanie pogody; — zawiera jednak także dużo okazów, których nie ma we Lwowie. Szczególnie kolekcya dębów, wierzb i drzew iglastych zasługuje na uwagę, — jak to już podnieśliśmy na swoim miejscu. (§. 10 g.) Gdy się jednak rozrosną drzewa i krzewy arboretum, stanie się takowe za szczupłym i dużo okazów podrzędniejszych trzeba będzie usunąć z niego.

Część ogrodu szkolnego jest przeznaczona na szkółki leśne i doświadczenia, — które zmieniają się prawie co roku. Jako stały a przynajmniej dłużej trwać mogący dział tej części ogrodu, podnosimy wzory główniejszych sposobów siewu leśnego, — doświadczenia wpływu pory roku cięcia, na wydawanie odrośli: dębu, buka, wiąza, jawora, brzozy i olszy i dochodzenie wpływu chwastów na zasiew sosny, świerka i modrzewia.

Rozłożenie ogrodu widać z planu sytuacyjnego szkoły pod K).

Nadmieniamy tu jeszcze, że posadzony dnia 24. Października 1874. tj. w dniu otwarcia szkoły dąbek jednoletni rozwijał się bardzo bujnie i został w jesieni r. 1882 przeniesiony do obecnego ogrodu szkolnego, gdzie jako drzewko 13 letnie ma 7 metrów wysokości i 14 centymetrów grubości u dołu i jest prawdziwą ozdobą ogrodu.

II. Doświadczenia i prace wykonane przez nauczycieli szkoły.

1. Doświadczenia.

§. 18. Z doświadczeń poczynionych przez profesorów przytaczamy tylko ważniejsze

A) Dyrektor szkoły:

1. Jako pracę na Wystawę paryską, której obesłanie płodami leśnymi kraju, poruczone mu było przez galicyjski komitet tejże Wystawy:

a) obliczył, na więcej niż 200 przekrojach 30 do 40 cm. grubych (otrzymanych z Wystawy lwowskiej), ile w przecięciu idzie słoju rocznych na promień 2.5 cm. u najważniejszych drzew leśnych krajowych, aby tem, ponieważ grubość słoju jest jedną z ważnych wskazówek jakości drzewa, poczynić wnioski co do wartości użytkowej drewna z różnych okolic kraju.

Przy tej sposobności obliczył także:

b) ile promieni rdzeniowych przypada w tych rodzajach drzew na 2·5 cm. cięciwy. Porównując wyniki z pracami podobnemi Karmasch'a i Nördlinger'a.

Dalej dochodził:

c) na sośnie 30-letniej 17 m. długiej i na modrzewiu 25-letnim 19 m. długim, jaka zachodzi różnica w grubości słoju strzały drzewa, idąc od stopy do jej korony, dla porównania wyników z pracami Mohl'a i R. Hartiga;

d) oznaczył różnicę w ciężarze gatunkowym drewna z słojem grubym w porównaniu ze słojem cienkim: sosny, jodły, świerka, modrzewia, dębu, buka, lipy, zestawiając doświadczenia swoje z pracami T. i R. Hartigów;

e) zbadał procent kurczenia się drewna w kierunku cięciwy 15 rodzajów drzew na przekrojach 30 do 40 cm. średnicy a 10 cm. grubych;

f) sporządził na Wystawę paryską dużą mapę ścienną, przedstawiającą dzieńnice rozsiadlenia głównych rodzajów drzew leśnych w Galicyi, ilustrowaną licznemi przekrojami tych drzew. Za prace powyższe otrzymała szkoła wspomnienie zaszczytne i medal srebrny, a dyrektor także medal srebrny.

2. Poczynił w ogrodzie szkolnym kilkuletnie doświadczenia:

a) o wpływie pory roku cięcia na siłę odroślową: dębu, buka, wiąza, jawora, olszy, brzozy i łozy.

(Adjunkt p. Błocki badał przy tych doświadczeniach zawartość skrobi w drewnie w różnych porach roku, a adjunkt p. Demianowski wymierzał przyrost roczny drzewa).

Dalej przedsięwziął badania

b) do różnicy we wzroście i rozwoju zasiewu sosny, świerka i modrzewia w chwastach i bez chwastów (wspólnie z prof. p. Tynieckim);

c) co do wpływu okrzesywania gałęzi na wzrost drzewek sporych: dębu, wiązu, świerka i modrzewia;

d) co do wpływu przerzedzenia na wzrost drzewek sporych, świerka i drzewek czteroletnich sosny i świerka.

Niektóre z tych doświadczeń prowadzą się jeszcze dalej. Wyniki wymienionych wyżej pod 1 a) do d) i 2 a) umieszczone były w Centralblatt für das gesammte Forstwesen i w Sylwanii.

3. Ułożył klucz do rozpoznawania drewna ważniejszych drzew i krzewów leśnych i ogrodowych.

Klucz ten ilustrowany klinowatymi wycinkami drewna był umieszczony między środkami naukowymi szkoły na Wystawie przyrodników i lekarzy w Krakowie w r. 1881.

4. Na podstawie czynionych z uczniami corocznych obliczeń masy strzał drzew różnych i przeprowadzonych przykładów rozmaitych z urządzenia lasu, wynalazł:

a) nowy i prosty sposób oznaczenia masy strzał drzew według tak zwanych liczb kształtu (Formzahlen).

b) Sposób zastosowania wzoru Pressler'a, służącego tylko do oznaczenia zapasu normalnego w gospodarowaniu zrębami czystymi także do zagospodarowania zrębami częściowymi.

c) Sposób oznaczenia dokładności w obliczaniu zapasu normalnego zapomocą przyrostu przeciętnego w wieku rębności.

d) Prosty sposób urządzenia lasu według systemu dzielnicowego na podstawie wieku średniego.

B) Przez prof. Tynieckiego poczynione zostały doświadczenia następujące:

1. Trzyletnie obserwacje sosen, wychowanych z nasienia białego i czarnego.

2. Wpływ przykrycia nasienia grubszą i cieńszą warstwą ziemi, zasiew na powierzchni.

3. Skutki sadzenia sztubrów łożowych na odwrot (badanie dwuletnie).
4. Wpływ pory cięcia i sztubrowania na przyjęcie się i dalszy rozwój łożyny.
5. Badanie trwałości siły odrostowej u różnych wierzb (przerwane przeniesieniem szkoły na inne miejsce).
6. Badanie użyteczności środków pobudzających lub przyspieszających kiełkowanie (doświadczenie z nasieniem limby, jesiona i cisa).
7. Przesadzanie w różnych porach roku z najróżniejszymi drzewami i krzewami, przesadzanie podczas najsilniejszego rośnięcia (doświadczenie z sosną i modrzewiem).
8. Doświadczenie z dębiną ocinaną do sadzenia w równym stopniu tak w korzeniu jak w łodydze z osobna i razem.
9. Badanie i wykazanie experimentalnie zalewania ran, spowodowanych uszkodzeniem kory.
10. Badanie zachowania się różnych krajowych i obcych roślin drzewiastych w obec mrozów zimowych i spóźnionych przymrozków.
11. Zastosowywanie środków zapobiegających zmrożeniu przez spóźnione przymrozki, jako też użyteczność osłon na zimę (skonstatowanie wytrzymałości kilku drzew szpilkowych jak Thujopsis dolabrata, thuja gigantea, abies concolor, Pinus reflexa).
12. Badania zachowania się jodły rosnącej pod osłoną i bez żadnej osłony, wpływ okrycia ziemi igliwien na miejscu nie osłoniętem.
13. Wpływ ocienienia bocznego i bezpośredniego na wzrost sosny zwyczajnej i austriackiej, świerka i wiąza (doświadczone przez kilka lat i jeszcze dotąd).
14. Badanie rozwoju wiąza szypułkowego zeszłego tuż po dojrzaniu i w następnej wiosnie, badanie trwałości siły kiełkowania.
15. Wpływ zachwaszczenia szkółki na rozwój modrzewia, świerka i sosny (wspólnie z dyrektorem Strzeleckim).
16. Kilkakrotne badanie wpływu rozmaitego sposobu sadzenia na przyjmowanie się i dalszy rozwój sztubrów wierzbowych i topolowych.
17. Badanie epidemicznego obumierania topoli włoskiej.
18. Wpływ parzenia na szybkość zakiełkowania nasion gledyzezy.
19. Skutki przecierania nasienia akacyi z piaskiem.
20. Badania różnych sposobów ochrony zasiewów przed ptakami i przed posuchą.
21. Użycie piasku jako środka ochraniającego przed rychłem zamrożeniem się szkółki.
22. Zasiew próbny sosny szwedzkiej, dla porównania jej rozwoju ze sosną pospolitą.
23. Badania powodów opadzin sosny, zdarzonej w ogrodzie szkoły jeszcze przy ulicy św. Mikołaja, jako też opadzin zdarzonej na różnych innych stanowiskach.
24. Badania różnych uszkodzeń i chorób drzewnych na okazach znalezionych podczas różnych wycieczek i nadesłanych z kraju; jako wynik tego, wyrysowanie tablic z chorobami drzew posłanych do Krakowa na wystawę przyrodników i lekarzy, a obecnie znajdujących się w muzeum szkoły i artykuły ogłoszone w czasopismach.

C) Adjunkt Błocki zatrudniał się:

1. Badaniem szkodników leśnych z rzędu owadów w lasach do gminy miasta Lwowa należących pod względem systematycznym i biologicznym ze szczególnem uwzględnieniem korników i ryjkowców.
2. Badaniem sposobu występowania skrobi u naszych drzew leśnych w rozmaitych porach roku.
3. Badaniem rozwoju młodych buków w kulturze wodnej (Wasserkultur).

4. Badaniem flory jawno-kwiatowej okolic Lwowa tudzież według możliwości dalszych okolic wschodniej Galicyi ze szczególnem uwzględnieniem stosunków fytogeograficznych roślinności leśnej wschodniej Galicyi.

5. Sprowadzeniem do ogrodu szkoły roślin zielnych pojawiających się w lasach okolic Lwowa, — tudzież krzewów charakterystycznych dla flory podolskiej:

D) Ad junkt Demianowski trudnił się przez wszystkie lata kiełkowaniem nasion nadsyłanych szkole przez handlujących nasionami leśnemi, przez właścicieli lasów i leśników jakoteż pomagał dyrektorowi w doświadczeniach i pracach jego.

E) Prof. Dr. Stanecki jako docent meteorologii i klimatologii prowadził stacyę meteorologiczną i osonometryczną w dawniejszej szkole, w szkole nowej zwiniętą została po roku istnienia ta stacya, gdyż się okazało, że między wynikami obserwacyj dokonany mi tu a na c. k. Wszechnicy żadna nie zachodzi różnica. Przytem obserwowanie w szkole nowej z powodu odległości było trudniejsze niż w dawnej.

2. Prace piśmienne.

A) Dyrektor szkoły napisał:

a) książki i broszury:

1. Cięcie lasu. We Lwowie 1874.

2. Las w stanie natury 1874.

3. Przewodnik dla leśniczych, tom drugi: Gospodarstwo lasowe. We Lwowie wydanie pierwsze 1874. wydanie drugie 1884.

4. Ueber den Genauigkeitsgrad bei Berechnung des Normalvorrathes mit Hilfe des Haubarkeits Durchschnittzuwachses. We Lwowie nakładem Wydziału krajowego 1883. Przedrukowano dosłownie w Vereinsschrift für Forst-Jagd und Naturkunde. W Pradze 1885.

5. O znaczeniu ekonomicznem lasu w obec kłęsk zdziałanych wylewem wód. We Lwowie 1884 nakładem Komitetu Towarzystwa gospodarczego galicyjskiego.

b) Artykuły większe:

1. Klucz do rozpoznania drewna, drzew i krzewów leśnych i ogrodowych. W VI. roczniku Kosmosa 1881.

2. Zur Wiederbewaldung der Karstländer. Centralblatt für des gesammte Forstwesen.

3. Eine einfache Ermittlungsweise der Schaftformzahlen. Tamże 1883. str. 430.

4. Verhältniss zwischen dem nach dem Haubarkeits - Durchschnitts - Zuwachse berechneten und dem wahren Vorrathe im Normal-Walde. Tamże 1884. str. 133.

5. Zur Organisation des forstlichen Versuchswesens in Oesterreich. Tamże 1884. str. 201, 305, 545. i rok 1885. str. 180.

6. Beitrag zur Berechnung des Normalvorrathes im Hochwalde. Tamże 1885. str. 151.

Verbreitungsbezirke der Holzarten in Galizien. Tamże 1885. str. 180.

B) Z większych prac literackich prof. Tynieckiego wydanych jako broszury przytaczamy:

1. Wycieczka na Podole w jesieni roku 1875.

2. Sprawozdanie z podróży naukowej do Niemiec, odbytej w r. 1877 z polecenia c. k. Ministerstwa rolnictwa i komitetu Towarzystwa gospodarczego.

3. Abbazia, jej stosunki klimatyczne i przyrodnicze w r. 1885.

4. O wiązach galicyjskich. Pogadanka botaniczna 1886.

5. „W przewodniku dla leśniczych“ w pierwszej edycyi napisał botanikę, w drugiej edycyi botanikę i naukę o glebie.

6. Wydanie zupełnie przerobione Strumiły ogrodów północnych. III tomy Wilno 1880 do 1883.

C) Adjunkt Błocki ogłosił drukiem:

1. „Roślinność okolic Bileza i Cygan na Podolu galicyjskiem“ (w „Kosmosie“ z r. 1881).
2. Ein Beitrag zur Flora Ostgaliziens und der Bukowina (w „Oesterr. botan. Zeitschrift“ z r. 1882 i 1883).
3. „Veronica multifida L.“ eine klimatisch geographische Race der Veronica dentata Schm. (w „Oesterr. botan. Ztschrift“ z r. 1882).
4. „Przyczynek do Flory okolicy Lwowa“ („Kosmos“ z r. 1884).
5. „Neue Bürger der Flora Ostgaliziens“ (w „Deutsche botanische Monatschrift“ z r. 1885).
6. „Kritische Bemerkungen über Dr. Zimmers Abhandlung: die europäischen Arten der Gattung Potentilla (w „Deutsche botanische Monatschrift“ z r. 1886).
7. „Kritische Besprechung zweier die Flora Ostgaliziens betreffenden Abhandlungen“ (w „Deutsche bot. Monatschrift“ z r. 1886).
8. „Ein Beitrag zur Flora von Ostgalizien“ (w „Oesterr. bot. Zeitschrift“ z r. 1886).
9. „Zur Flora Ostgaliziens“ (w „Oesterr. bot. Zeitschrift“ z r. 1886).
10. Obrobił i uzupełnił zoologię leśną Dra Z. Romera w drugim wydaniu „Przewodnika dla leśnych“.

P. Prof. Dr. Stanecki, jako docent meteorologii i klimatologii opracował:

1. Klimatologię w pierwszym tomie „Przewodnika dla leśnych“ wydania pierwszego i drugiego.
2. Instrukcyę dla leśników zajmujących się spostrzeżeniami fenologicznymi. We Lwowie 1885.

Oprócz tego umieścił w „Kosmosie“ artykuł „O spostrzeżeniach fenologicznych“, który wyszedł w osobnej odbitce we Lwowie 1885 r.

Na tem kończymy sprawozdanie z 12-letniej działalności krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, oddając takowe pod sąd Wysokiej Reprezentacyi kraju.

We Lwowie dnia 18. Listopada 1887.

Henryk Strzelecki m. p.

I. Podział wykładów.

a) *Półroczne zimowe.*

Dzień	kurs	od 9—10	od 10—11	od 11—12	od 12—1	od 3—4	od 4—5	od 5—6	od 6—7
Poniedziałek	I.	Rysunki odręczne Prof. Tschirschnitz		Matematyka Dr. Stanecki	Zoologia Adj. Błocki		Ochrona lasu Prof. Tyniecki	Bolanika Prof. Tyniecki	
	II.	Rysunki do miernictwa Adj. Demianowski		Cięcie lasu Dyr. Strzelecki	Pozyskanie płodów leśnych Dyr. Strzelecki	Łowiectwo Adj. Demianowski	Miernictwo Adj. Demianowski	Znajomość ustaw Dr. Burzyński	
Wtorek	I.	Geognozya Prof. Tyniecki	Botanika Prof. Tyniecki	Zoologia Adj. Błocki	Chemia nieorg. na uniwersytecie Dr. Radziszewski	Ochrona lasu Prof. Tyniecki	Styl polski Dr. Burzyński	Fizyka na uniwersyt. Dr. Stanecki	
	II.	Cięcie lasu Dyr. Strzelecki	Meteorologia Dr. Stanecki	Rysunki do inżynierii Adj. Demianowski	Rysunki do inżynierii Adj. Demianowski		Zoologia Adj. Błocki	Znajomość ustaw Dr. Burzyński	Repetytorya z leśnictwa Dyr. Strzelecki
Środa	I.	Zoologia Adj. Błocki	Botanika Prof. Tyniecki	Rysunki odręczne Prof. Tschirschnitz	Rysunki odręczne Prof. Tschirschnitz		Ochrona lasu Prof. Tyniecki	Styl niemiecki Dr. Burzyński	
	II.	Fizjologia Prof. Tyniecki	Meteorologia Dr. Stanecki	Rysunki do miernictwa Adj. Demianowski	Rysunki do miernictwa Adj. Demianowski	Łowiectwo Adj. Demianowski	Styl biurowy Dr. Burzyński	Inżynieria Adj. Demianowski	
Czwartek	I.	Geognozya Prof. Tyniecki	Matematyka Dr. Stanecki	Zoologia Adj. Błocki	Chemia nieorg. na uniwersytecie Dr. Radziszewski	Ochrona lasu Prof. Tyniecki	Botanika Prof. Tyniecki	Fizyka na uniwersyt. Dr. Stanecki	
	II.	Rysunki do inżynierii Adj. Demianowski		Cięcie lasu Dyr. Strzelecki	Pozyskanie płodów leśnych Dyr. Strzelecki		Inżynieria Adj. Demianowski	Miernictwo Adj. Demianowski	Repetytorya z leśnictwa Dyr. Strzelecki
Piątek	I.	Rysunki odręczne Prof. Tschirschnitz		Matematyka Dr. Stanecki	Repetytorya z mate- matyki Adj. Demia- nowski		Zoologia Adj. Błocki	Fizyka na uniwersyt. Dr. Stanecki	
	II.	Fizjologia Prof. Tyniecki	Matematyka zastępca Adj. Demianowski	Cięcie lasu Dyr. Strzelecki	Pozyskania płodów leśnych Dyr. Strzelecki		Miernictwo Adj. Demianowski	Zoologia Adj. Błocki	Repetytorya z leśnictwa Dyr. Strzelecki
Sobota	I.								
	II.								

Wycieczki, repetytorya, ćwiczenia praktyczne pod przewodnictwem Dyrektora Strzeleckiego, Profesora Tynieckiego, Adjunktów Demianowskiego i Błockiego lub też w braku innego zatrudnienia rysunki.

I. Podział wykładów.

b) *Półroczne letnie.*

Dzień	Kurs	od 8-9	od 9-10	od 10-11	od 11-12	od 3-4	od 4-5	od 5-6	od 6-7	
Poniedziałek	I.	Rysunki linearne Prof. Tschirschnitz		Fizyka Dr. Stanecki	Zoologia Adj. Błocki		Botanika Prof. Tyniecki	Uprawa lasu		
	II.	Rysunki do miernictwa Adj. Demianowski		Zawiadywanie lasem Dyr. Strzelecki	Klimatologia Dr. Stanecki		Zoologia Adj. Błocki	Ustawa leśna Dr. Burzyński	Repetytorya z leśnictwa Dyr. Strzelecki	
Wtorek . .	I.	Pedologia Botanika Prof. Tyniecki		Repetytorya z ma- tematyki Adj. Demianowski	Chemia organiczn. na Uniwersytecie Dr. Radziszewski		Styl polski Dr. Burzyński	Zoologia Adj. Błocki		
	II.	Rysunki do inżynierii Adj. Demianowski		Pielęgnow. lasu Dyr. Strzelecki	Klimatologia Dr. Stanecki	Historia leśn. Dyr. Strzelecki	Miernictwo Adj. Demianowski	Zarys ekonomii społecznej Dr. Burzyński		
Środa . . .	I.	Uprawa lasu Prof. Tyniecki	Rysunki linearne Prof. Tschirschnitz		Matematyka Dr. Stanecki		Styl niemiecki Dr. Burzyński	Zoologia Adj. Błocki		
	II.	Rysunki do miernictwa Adj. Demianowski		Urządzenie lasu Dyr. Strzelecki			Ocenienie lasu Adj. Demianowski	Styl biurowy Dr. Burzyński	Repetytorya z leśnictwa Dyr. Strzelecki	
Czwartek .	I.	Pedologia Botanika Prof. Tyniecki		Matematyka Dr. Stanecki	Chemia organiczn. na Uniwersytecie Dr. Radziszewski		Zoologia Adj. Błocki	Fizyka na Uni- wersytecie Dr. Stanecki		
	II.	Rysunki do inżynierii Adj. Demianowski		Urządzenie lasu Dyr. Strzelecki		Zawiadywanie lasu Dyr. Strzelecki	Inżynieria Adj. Demianowski	Botanika leśna Adj. Błocki		
Piątek . . .	I.	Rysunki linearne Prof. Tschirschnitz		Fizyka Matematyka Dr. Stanecki			Botanika Uprawa lasu Prof. Tyniecki			
	II.	Fizyolog. rosl. Prof. Tyniecki	Zoologia Adj. Błocki	Urządzenie lasu Dyr. Strzelecki			Inżynieria Miernictwo Adj. Demianowski			
Sobota . . .	I.	Wycieczki i ćwiczenia praktyczne pod przewodnictwem Prof. Tynieckiego i adj. Błockiego i ćwiczenia w kaligrafii								
	II.	Miernictwo Inżynieria Adj. Demianowski	Urządzenie lasu Dyr. Strzelecki							

W razie wycieczek większych kursu II., nie ma wykładów przed południem.

Sublegat C. do 2. załącznika LW. 54.630/1887.

II. Zestawienie godzin wykładowych w jednym tygodniu.

Wyszczególnienie przedmiotów	Kurs I.		Kurs II.	
	półrocze			
	1	2	1	2
Matematyka	3	3	1	.
Repetytorya z matematyki	1	1	.	.
Fizyka	3	3	.	.
Meteorologia	2	.
Chemia ogólna	2	2	.	.
Zoologia ogólna	5	4	.	.
Zoologia leśna	2	2
Botanika ogólna	4	4	.	.
Botanika leśna	2
Fizjologia roślin	2	.
Mineralogia i Geologia	2	.	.	.
Rysunki odręczne i linearne	6	6	.	.
Stylistyka	2	2	.	.
Pedologia	2	.	.
Klimatologia	2
Miernictwo	3	3
Rysunki do miernictwa	4	4
Inżynierya leśna	2	3
Rysunki do inżynieryi	4	4
Stylistyka biurowa	1	1
Znajomość ustaw	2	.
Ustawy agraryjne	1
Zarys ekonomii społecznej	1
Historia leśnictwa i statystyka leśna	1
Cięcie lasu	4	.
Repetytorya z cięcia lasu	1	.
Pozyskanie płodów leśnych	3	.
Repetytorya z pozyskania płodów leśnych	2	.
Uprawa lasu	3	.	.
Pielęgnowanie lasu	1
Repetytorya z pielęgnowania lasu	1
Ochrona lasu	4	.	.	.
Urządzenie lasu	6
Repetytorya z urządzenia lasu	2
Ocenienie lasu	1
Zawiadywanie lasem	2
Repetytorya z zawiadywania lasem	1
Łowiectwo	2	.
Razem	32	30	35	38
A mianowicie:				
wykładów i repetytoryów stałych	26	24	27	30
rysunków	6	6	8	8

Regulamin

kursu prywatnego gospodarstwa lasowego, urządzonego staraniem Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego przy c. k. akademii technicznej.

§. 1. Z subwencji uzyskanej od Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa urządza się kurs prywatny gospodarstwa lasowego przy c. k. akademii technicznej.

§. 2. Celem kursu tego jest, w braku szkoły leśniczej w Galicyi dać słuchaczom onegoż gruntowną podstawę naukową do dalszego kształcenia się praktycznego w gospodarstwie lasowem.

§. 3. Kurs trwa ośm miesięcy, to jest od początku Listopada do połowy Lipca; wykłady odbywają się wieczorem przez dwie godziny dziennie.

Dla rysunków i eksperymentów przeznacza się oprócz tego (za dnia) dwie lub trzy godziny w tygodniu.

Pobieranie nauki jest bezpłatne — tylko koszta wycieczek ponoszą słuchacze z własnych funduszków.

§. 4. Przedmioty naukowe wykładane na kursie są:

- a) gospodarstwo lasowe w całej objętości;
- b) nauka o siedlisku lasu (agronomia i klimatologia);
- c) o użytecznych i szkodliwych w gospodarstwie lasowem zwierzętach (zoologia leśna);
- d) o roślinności leśnej (botanika fizyologia);
- e) miernictwo;
- f) inżynieria leśna (zarys budownictwa i mechaniki);
- g) ćwiczenia matematyczne;
- h) rysunki geometryczne.

§. 5. Przedmioty powyższe wykładają się z reguły encyklopedycznie, tylko niektóre partye ważniejsze będą wyczerpująco traktowane.

§. 6. Wykłady teoretyczne połączone są z ćwiczeniami praktycznemi, eksperymentami i wycieczkami;

Środkami naukowemi są: własne zbiory i biblioteka, ogród botaniczny c. k. wszechnicy i muzeum hr. Włodzimierza Dzieduszyckiego.

Wycieczki odbywają się w pobliskie Lwowa okolice, a dwie przynajmniej do lasów odleglejszych.

§. 7. Słuchacze uczęszczający na kurs są: zwyczajni lub nadzwyczajni.

Zwyczajnym słuchaczem być może tylko ten, który się zobowiąże słuchać przedmiotów wszystkich i poddać następnie egzaminowi z całości wykładanych nauk, a przytem się wykaże:

- a) iż ma skończonych lat 17;

b) iż ukończył przynajmniej trzecią klasę realną lub czwartą gimnazjalną, lub szkołę rolniczą w Czernichowie z dobrym postępem, albo też odbył egzamin wstępny do szkoły gospodarstwa wiejskiego w Dublanach.

Nadzwyczajnym słuchaczem jest ten, który tylko uczęszczać pragnie na odczyty w ogóle, lub na pojedyncze przedmioty wykładane, z obowiązkiem lub bez obowiązku zdawania z nich egzaminu.

Od słuchacza nadzwyczajnego żąda się tylko w ogóle kwalifikacji odpowiedniej do zrozumienia przedmiotu lub przedmiotów przezeń obranych, zawsze jednakże skończonych lat 17.

Słuchacz nadzwyczajny, który nie posiada warunków do przyjęcia na słuchacza zwyczajnego, może nim zostać, jeśli w ciągu kursu okaże znamienity postęp w naukach.

§. 8. Przyjmowanie słuchaczy na kurs odbywa się w kancelaryi Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, dokąd zgłosić się mają kandydaci pisemnie lub ustnie i udowodnić swoją kwalifikację.

W razach wątpliwych decyduje o przyjęciu kandydata, jako też o przejściu słuchacza z nadzwyczajnego na zwyczajnego, delegat Komitetu, kierujący naczelnie kursem.

Słuchacz przyjęty na kurs otrzymuje kartę wstępu na wykłady.

§. 9. Oprócz słuchaczy bywać mogą na wykładach goście, jednakże tylko za kartami wstępu.

§. 10. Słuchacze zwyczajni uczęszczać winni na wszystkie przedmioty wykładane (§. 7.) — i tylko od ćwiczeń matematycznych uwolnieni być mogą, jeżeli się wykażą, że mają dostateczne przygotowanie matematyczne do zrozumienia wykładów.

§. 11. Celem uzyskania podstawy do ocenienia postępu słuchaczy w przedmiotach poszczególnych, wprowadzone będą przepytowania ustne i wypracowania pisemne tak w ciągu kursu (przy urządzonych na ten cel repetytoryach), jak i przy końcu takowego, przy egzaminie ostatecznym; również dokonane rysunki, pomiary, prace domowe i na wycieckach i t. p.

Słuchacze zwyczajni są obowiązani poddać się takiemu ocenieniu postępu (§. 7.); słuchaczom nadzwyczajnym jest wszelka pod tym względem zostawiona wolność.

§. 12. Słuchacze zwyczajni są uwolnieni od taksy egzaminowej.

Słuchacze zaś nadzwyczajni opłacają przy egzaminie ostatecznym 2 zł. od każdego zdawanego przedmiotu — i ci wszakże uwolnieni być mogą od taksy (zupełnie lub w połowie) w razie udowodnionego ubóstwa, pilnego uczęszczania i dobrego postępu w naukach w ciągu kursu.

Uwolnienie udziela Komitet c. k. Towarzystwa gospodarczego na przedstawienie swego delegata.

§. 13. Słuchacz zwyczajny, który złoży egzamin przepisany, otrzyma świadectwo, które zawiera w sobie oznaczenie stopnia pilności uczęszczania na wykłady, i zachowania się i postępu w każdym przedmiocie.

Słuchacz nadzwyczajny otrzyma na żądanie świadectwo uczęszczania na wykłady i zachowania się; jeżeli zaś zda egzamin z jakiego przedmiotu, wyrażony będzie także w świadectwie postęp uzyskany.

§. 14. Nadzór zwierzchniczy nad kursem gospodarstwa lasowego sprawuje Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego.

Kierownictwo zaś bezpośrednie kursu i przewodniczenie gronu prelegentów należy do delegata Komitetu.

Tenże czuwa nad porządkiem wewnętrznym i załatwia wszelkie sprawy bieżące.

§. 15. Słuchacze i goście, uczęszczający na kurs gospodarstwa lasowego, są obowiązani ściśle się zastósować do regulaminu niniejszego — a co do zachowania się, do przepisów obowiązujących w c. k. akademii technicznej.

Regulamin zostanie każdemu doręczony — a słuchacze złożycie mają przyrzeczenie podaniem ręki przewodniczącemu kursu.

Z Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego.

Lwów dnia 12. Listopada 1872.

Subalegat E. do 2. załącznika LW. 54.630/87.

Porządek godzin

wykładowych na kursie gospodarstwa lasowego.

Godziny	Poniedziałek	Wtorek	Środa	Czwartek	Piątek	Sobota	
Wieczorem:	Od 5. do 6.	Leśnictwo p. H. <i>Strzelecki.</i>	Leśnictwo p. H. <i>Strzelecki</i>	W zimie: Inżynierya leśna p. <i>Jägermann</i> W lecie: Agronomia dr. <i>T. Stanecki</i>	Leśnictwo p. H. <i>Strzelecki.</i>	Leśnictwo p. H. <i>Strzelecki.</i>	Botanika i Fizjologia p. <i>W. Tyniecki.</i>
	Od 6. do 7.	Miernictwo dr. <i>C. Rodecki.</i>	Ćwiczenia matematyczne i rysunki geometryczne dr. <i>C. Rodecki.</i>	Leśnictwo p. H. <i>Strzelecki.</i>	Miernictwo dr. <i>C. Rodecki.</i>	O pożytecz- nych i szko- dliwych zwie- rzętach w go- spodarstwie lasowem p. <i>Z. Romer.</i>	Klimatologia dr. <i>T. Stanecki.</i>

Sala wykładow w c. k. Akademii technicznej na II. piętrze.

Z Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego.

Lwów, dnia 6. Listopada 1872.

Statut organizacyjny.

§. 1.

Cel. Celem szkoły jest kształcić młodzież w zakresie leśnictwa, w szczególności zaś sposobie przyszłych gospodarzy lasowych, stosownie do potrzeb kraju.

§. 2.

Warunki przyjęcia.

Warunki przyjęcia są następujące:

- a) ukończenie roku 17go;
- b) przynajmniej jednoletnie zajęcie praktyczne w leśnictwie;
- c) wykazanie się przy egzaminie wstępnym tak ustnym jak pisemnym, z posiadania wiadomości przygotowawczych, odpowiadających ukończonej niższej szkole średniej. Wymagania i sposób odbywania egzaminu określi osobna instrukcja.

Kto ukończył z dobrym postępem wyższą szkołę realną, gimnazjalną lub szkołę gospodarstwa w Dublanach, przyjęty być może z uwolnieniem od egzaminu wstępnego c). Wyjątkowo zaś może być przez kuratoryę na wniosek dyrekcji także od jednorocznej praktyki b) uwolnionym, kto ukończył z dobrym postępem szkołę gospodarstwa w Dublanach. Nieposiadający kwalifikacji określonej powyższymi warunkami lub zamierzający uczęszczać tylko na niektóre przedmioty, przyjęty być może jedynie jako uczeń nadzwyczajny.

Wolno także uczęszczać na wykłady osobom dojrzałszym jako gościom.

Gościom pragnącym być obecnymi na wykładzie, udziela pozwolenia nauczyciel za poprzednim porozumieniem się z dyrektorem.

§. 3.

Oplata.

Każdy uczeń płaci wpisowe 2 zł. Oprócz tego czesne wynoszące na kurs jeden od ucznia zwyczajnego 5 zł., od ucznia zaś nadzwyczajnego tyle razy po 50 ct., na ile godzin wykładowych tygodniowo będzie zapisany, przyczem dwie godziny rysunków liczyć się będą za jedną godzinę wykładu.

Kuratorya może uwolnić uboższego ucznia od czesnego, jeżeli z pilnością przykłada się do nauk.

Gość nie uiszcza żadnej opłaty.

Za egzamin wpisowy opłaca się taksa w kwocie 2 zł., która jest oraz wpisowem ucznia przyjętego do szkoły na podstawie pomyślnych wyników egzaminu. Wpływy powyższe należą do funduszków ogólnych szkoły.

§. 4.

Plan naukowy.

Nauka w szkole gospodarstwa lasowego trwa dwa lata i rozłożoną jest na cztery kursa pięciomiesięczne.

§. 5.

Rok szkolny rozpoczyna się z dniem 1. Października i trwa do końca Lipca. W czasie feryj, trwających od 1. Sierpnia do końca Września, będą się w miarę możliwości odbywały większe wycieczki naukowe pod przewodnictwem nauczycieli.

§. 6.

Przedmioty nauki są następujące:

- a) Matematyka elementarna;
- b) fizyka eksperymentalna i meteorologia;
- c) chemia ogólna, organiczna i nieorganiczna;
- d) miernictwo i niwelacja;
- e) zarys inżynierii leśnej z uwzględnieniem osuszania i nawodniania;
- f) rysunki geometryczne i z wolnej ręki;
- g) zarys ekonomii politycznej, tudzież wiadomości o ustawach i przepisach dotyczących się gospodarstwa polowego i leśnego;
- h) nauka o siedlisku lasu (gleba i klimat) poprzedzona zarysem geognozyi;
- i) nauka o roślinności leśnej, poprzedzona morfologią i fizjologią roślin;
- k) nauka o zwierzętach lasom pożytecznych i szkodliwych, poprzedzona ogólnymi wiadomościami zoologii;
- l) gospodarstwo lasowe we wszystkich swoich częściach, z ogólnym zarysem historyi i literatury leśnictwa;
- m) zarys łowiectwa;
- n) stylistyka biurowa z ćwiczeniami stylistycznymi w języku polskim i niemieckim.

Rozmiary każdego przedmiotu określi bliżej szczegółowy plan lekcyjny, w których przedewszystkiem ma być uwzględniony praktyczny kierunek nauki i odrębne właściwości kraju. Przedmioty wymienione pod a), b), c), d) i e) objęte będą planem lekcyjnym tylko o tyle, o ile takowe niezbędnie są potrzebne jako naukowa podstawa dla przedmiotów zawodowych.

Plan lekcyjny układa ciało nauczycielskie i daje go kuratoryi do zatwierdzenia.

§. 7.

Wykłady będą się uzupełniać wycieczkami naukowymi i obowiązkowymi ćwiczeniami praktycznymi, którym w porach roku dla leśnictwa ważnych jak najwięcej czasu poświęcić należy.

§. 8.

Język wykładowy jest polski z uwzględnieniem terminologii niemieckiej.

§. 9.

Wykłady wszystkie wraz z rysunkami, obejmują łącznie 48—50 godzin tygodniowo, resztę czasu przeznaczają się na repetycje odbywane

w sali wykładowej, które nie mogą przekraczać 12 godzin tygodniowo i na ćwiczenia praktyczne. Wykłady i rysunki odbywają się wedle możliwości tylko w godzinach rannych, repetytorya i ćwiczenia praktyczne w godzinach popołudniowych.

§. 10.

Po upływie każdego kursu uczeń zwyczajny poddać się winien egzaminowi ze wszystkich przedmiotów. Od postępów tak przy egzaminie jak w kursie zawisło posunięcie się ucznia na kurs wyższy, o czym rozstrzyga ciało nauczycielskie. Na promocję ucznia wpływają także jego ćwiczenia praktyczne. Z postępów uczynionych otrzymuje uczeń świadectwo podpisane przez dyrektora i egzaminatorów.

Pilność i zdolność w wykonywaniu prac, leżących w zakresie ćwiczeń praktycznych, będą oddzielnie w świadectwie wykazane.

Po ukończeniu dwuletniego kursu poddać się mają uczniowie egzaminowi ogólnemu ze wszystkich przedmiotów celem wykazania nabytego uzdolnienia. Z uzdolnienia przy tym egzaminie wykazanego wydanem będzie występującym uczniom oddzielne świadectwo.

Uczeń nadzwyczajny nie zdaje egzaminu i otrzymuje tylko na żądanie świadectwo frekwencji.

§. 11.

Nauczyciele.

Ciało nauczycielskie składa się:

- a) z dwóch profesorów fachowych, z których jeden jest dyrektorem szkoły;
- b) z odpowiedniej liczby docentów do nauk przygotowawczych;
- c) z jednego a względnie dwóch adjunktów, przydanych do pomocy profesorom fachowym.

Adjunkt obowiązany jest także odbywać wykłady.

Profesorów stałych mianuje Wydział krajowy na przedstawienie kuratorji, za uprzednią zgodą z c. k. Ministerstwem rolnictwa.

Docentów i adjunktów powołuje kuratorja na przedstawienie dyrektora.

§. 12.

Profesorowie stali są urzędnikami krajowymi i mają prawo i obowiązki określone ustawą służby krajowej z 26. Marca 1866 r. o ile takowa do nich może być zastosowaną. Płace ich ustanowi osobny etat.

Wysokość wynagrodzenia dla adjunktów i docentów oznacza Wysoki Sejm na podstawie wniosków Wydziału krajowego, opartych na zdaniu kuratorji.

§. 13.

Dyrektor.

Kierownikiem naukowym szkoły i przełożonym bezpośrednim ciała nauczycielskiego i uczniów, jest dyrektor.

Dyrektor jest odpowiedzialnym za rozwój szkoły, porządek i karność. W sprawach odnoszących się do zwyczajnego zarządu szkoły w obrębie zatwierdzonego preliminarza, znosi się dyrektor bezpośrednio z Wydziałem krajowym; we wszystkich innych sprawach z kuratorją szkoły.

Sprawy wewnętrzne, dotyczące się nauki i karności, załatwia na posiedzeniach pod przewodnictwem dyrektora ciało nauczycielskie. Dyrektorowi wolno jednakże albo zawiesić wykonanie uchwały ciała nauczycielskiego, albo odmiennie od niej sobie postąpić, winien jednak równocześnie przedłożyć sprawę do rozstrzygnięcia kuratorji.

§. 14.

Kuratorja.

Bezpośredni nadzór nad szkołą sprawuje kuratorja, złożona z trzech członków, a mianowicie: delegata c. k. Rządu, delegata Wydziału krajowego i delegata c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego. Każdy członek ma zastępcę.

Zadaniem kuratorji będzie w szczególności:

- a) Układać corocznie na podstawie wniosków dyrektora, projekt preliminarza zwykłych wydatków na szkołę i przedkładać go Wydziałowi krajowemu;
- b) przedkładać Wydziałowi krajowemu wnioski i plany dotyczące się potrzeb preliminarzem nieprzewidzianych, a mających na oku rozwój i ulepszenie szkoły;
- c) powoływać docentów i adjunktów na przedstawienie dyrektora za potwierdzeniem Wydziału krajowego;
- d) zatwierdzać plany lekcyjne szkoły;
- e) rozstrzygać w wypadkach przewidzianych w §§. 3. i 13. Kuratorom wolno bywać każdej chwili na wykładach i brać udział w wycieczkach szkoły celem przekonania się, czyli i jak plan lekcyjny jest wykonany.

Uwagi w tym względzie mogą być czynione tylko pisemnie na ręce dyrekcji i pochodzić mają od całej kuratorji.

Kuratorja ma również przedstawić Wydziałowi krajowemu swoje zapatrywania i wnioski, dotyczące się naukowego kierunku szkoły i działania jej nauczycieli.

§. 15.

Stosunek Wydziału krajowego do szkoły.

Nadzór zwierzchniczy nad szkołą wykonuje Wydział krajowy.

Do jego zakresu działania należy w szczególności zatwierdzanie zarządzeń kuratorji, dotyczących się powoływania docentów i adjunktów, bezpośrednia dyspozycja funduszami szkoły w zakresie preliminarza, stanowienie o potrzebach nadzwyczajnych, o ile takowe mogą być pokryte funduszami krajowemi, oddanemi pod rozporządzenie Wydziału krajowego.

W sprawach większej wagi, a mianowicie w sprawach zmiany niniejszego statutu, użycia subwencji państwowej i mianowania nauczycieli fachowych, porozumiewa się Wydział krajowy z c. k. Ministerjum rolnictwa.

Wydział krajowy działa po wysłuchaniu wniosków kuratorji jedynie w sprawach potocznych, dotyczących się zwyczajnego zarządu szkoły, w zakresie preliminarza wchodzi w bezpośredni stosunek z dyrekcją.

§. 16.

Regulamin.

Regulamin osobny określa szczegółowo tak porządek wewnętrzny szkoły, jak prawa i obowiązki dyrektora i ciała nauczycielskiego; niemniej stosunek władz zwierzchniczych pomiędzy sobą i do dyrekcji szkoły.

Sublegat G. do 2. alegatu LW. 54.630/87.

Wykaz ruchu frekwencji

uczniów krajowej Szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie
od roku 1874/5 do roku 1885/6.

Rok naukowy	Liczba uczniów na początku roku naukowego	Z tej liczby			U w a g a
		przeszło na kurs II.	ukończyło naukę	odpadło *)	
1874/5	24	16	4	4	Kończący naukę w tym roku wstąpili od razu na kurs II. jako słuchacze kursu leśnictwa na technice.
1875/6	34	18	10	6	
1876/7	34	15	14	5	
1877/8	34	15	8	11	
1878/9	37	16	14	7	
1879/80	37	15	14	8	
1880/1	32	12	13	7	
1881/2	32	19	8	5	
1882/3	32	13	14	5	
1883/4	26	7	13	6	
1884/5	25	15	6	4	
1885/6	30	11	14	5	
Razem	377	172	132	73	
W przecięciu rocznie .	31	14	11	6	

*) Między odpadłymi są także tacy uczniowie, którzy dopiero w czwartym półroczu uzyskali z jednego lub dwu przedmiotów głównych postęp mniej dostateczny i takowy nie poprawili. Kilku z nich zdało nawet następnie egzamina na samoistnych gospodarzy, w szkole jednak nie figurują między ukończonymi uczniami.

Subalegat H. do 2. załącznika LW. 54.630/87.

Wykaz

wieku, przygotowania naukowego i narodowości uczniów ukończonych.

Rok naukowy	W i e k		Naukowe przygotowanie			Rusini	Uwaga
	od 17 do 19	nad 19	gimnazjaliści	realiści	Z tych maturzyści *)		
1874/5	1	3	—	4	1	1	Szczytem rozwoju szkoły był rok 1882/3, w którym było 8 maturzystów.
1875/6	2	8	7	3	2	2	
1876/7	6	8	6	8	2	1	
1877/8	4	4	5	3	3	1	
1878/9	8	6	8	6	2	1	
1879/80	9	5	8	6	2	3	
1880/81	7	6	6	7	2	4	
1881/2	4	4	5	3	1	—	
1882/3	6	8	6	8	8	1	
1883/4	8	5	4	9	2	2	
1884/5	3	3	5	1	1	2	
1885/6	10	4	7	7	2	1	

*) Po ukończeniu szkoły zdało nadto 4 uczniów maturę. Między maturzystami umieszczeni są ukończeni juryści, technicy, filozofi i inni, którzy pokonczyli wyższe zakłady naukowe.

Subalegat J. do 2. alegatu LW. 54.630/87.

Wykaz

uczniów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie pobierających stypendya i zapomogi z funduszu krajowego od r. 1874/5 do 1885/6.

Rok naukowy	Liczba pobierających stypendya	Stypendya wynosiły		Liczba pobierających zapomogi	Zapomogi wynosiły		Ogólna suma stypendyów i zapomóg
		pojedynczo	razem		pojedynczo	razem	
1874/5	15	50—360	2.250	3	30—70	150	2.400
1875/6	20	30—195	2.055	4	50—100	250	2.305
1876/7	23	40—195	2.345	2	50	100	2.445
1877/8	23	35—130	2.326	2	30—44	74	2.400
1878/9	23	70—150	2.295	1	70	70	2.365
1879/80	25	40—130	2.355	1	30	30	2.385
1880/81	30	20—140	2.174	14	8—20	154	2.328
1881/2	22	20—130	1.834	15	5—50	310	2.144
1882/3	25	56—130	2.250	4	24—78	150	2.400
1883/4	16	42—130	1.260	26	10—100	1.140	2.400
1884/5	13	40—196	1.554	22	20—118	926	2.480
1885/6	14	50—150	1.300	8	20—60	300	1.600

Plan sytuacyjny

Srajowej Szkoły gospodarstwa lasowego
we Żwonic
od roku 1882.



ulica Strzyjska.

